

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
**Bu gündən
gömrük
rüsurları
qalxır**
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 noyabr 2016-cı il Cümə axşamı № 244 (6565) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Müharibə uzaqda deyil" xəbərdarlıqları çoxalır

Cəbhə xəttində düşmən təxribatlarının artması xarici ekspertlərin diqqətini çəkib; rusiyalı tarixçi-analitik: "Azərbaycan ordusu Dağlıq Qarabağa girse..."

yazısı səh.9-da

Akif Çovdarovun reket dəstəsinin daha bir müdhiş cinayəti

yazısı səh.5-də

Əli Əsədovun "mühafizəçisi", Natiq Əmirovun "müşaviri" iş adamlarına necə kələk gəlib

yazısı səh.3-də

Kəlbəcər girovları ilə bağlı həyəcanlı xəbərlər; onları necə xilas etməli?

yazısı səh.4-də

İrannın "Türk açılımı"nın səbəbi

yazısı səh.11-də

Deputat Novruz Aslan:

"Türkmənlərə yardım kampaniyası başlasa, ilk iştirak edənlərdən olacam"

yazısı səh.10-da

İsveçdəki qaçqın düşərgələri ilə bağlı ilginc məlumatlar

yazısı səh.11-də

Nardaran pirinin qazı kəsilib - korrupsiya iyindən baş çatlayır

yazısı səh.12-də

Qanunsuz tikililər sökülür - bəs tikilərkən göz yumanlar niyə cəzalandırılıb?

yazısı səh.15-də

Yanlış protokolla üzləşən sürücü nə etməlidir?

yazısı səh.12-də

"Səhiyyədəki yeni qaydalar tibbi sığortaya keçid məqsədi daşıyır"

yazısı səh.13-də

Təbii müttəfiqimiz taleyüklü proseslərin episentridə

ANKARA VƏ KREML SAAT ƏQRƏBLƏRİNİ TUTUŞDURUR - BÖYÜK ANLAŞMA QAPIDA

Yaxın Şərq böhranı global və regional oyunçuları qəti qərar vermək zorunda qoyub; "Suriya açılımı" və İŞİD məsələsində yekdillik, Türkiyənin Rusiya, ABŞ, region üçün artan önəmi və bufer rolunu Qarabağ açılımını da tezləşdirə bilər...

musavat.com

Toğrul İsmayil

yazısı səh.8-də

İki il ərzində Allahşükür Paşazadəni necə bitirdilər - prosesin pərdəarxası

Məhdudiyyətlər və leksiyalar Azərbaycanda dini mühiti dəyişə biləcəkmi; Şeyximiz niyə küncə sıxışdırılıb

yazısı səh.7-də

**Hacı İlqar
İbrahimov İraq
səfərindən
danışdı: "Bağdad
bizim üçün ..."**

yazısı səh.6-da

**Xədicə İsmayilə
"müxalifəti
sifarişlə vurur"
itthamı**

yazısı səh.2-də

**"Azərbaycan
bayrağını
...yaşayan
jurnalist**

yazısı səh.2-də

3 noyabr 2016

İyrənc seçki kampaniyası nümunəsi

Xalid KAZIMLI

Ölkəmizdə bir ara ABŞ-da, İngiltərədə, Almaniyada keçirilən seçkiləri nümunə göstərmək dəbi vardi.

Biz prezidentliyə və ya deputatlığa namizədlərin bir-biri ilə apardığı mübarizədə endazeni aşmalarına, yol verdikləri qəbahətli hərəkətlərə nəzərən "Qərb nümunələri"ni misal gətirdik. "Baxın, onlar necə mədəni yarışılar" deyirdik.

Hazırda ABŞ-dakı seçki kampaniyasının gedişatı, siyasi ehtirasların şiddəti, rəqiblərin qeyri-mədəni söz dueli "nümunəvi seçki" stereotipini dağıtmaqdadır.

Hillari Klintonla Donald Trampın arasında gedən seçki mübarizəsi elə bir səviyyədedir ki, sasanan, ABŞ 3-cü dərəcəli ölkələrdən biridir və bu qovğa adı tayfa davasıdır.

Rəqiblər bir-birinə qarşı daha hansı ittihamlar irəli sürümlər? "Qurşağdan aşağı zərbələr"den tutmuş yolverilməz ifadələrə qədər hər şeydən istifadə olunur.

Trampın nə tip adam olduğu, "dünya gözəlləri" ilə məcəraları, cinsi həyatının düzensizliyi Amerikada bir çoxlarına çoxdan bellii idi, əgər o, prezidentliyə namizəd olmasaydı, təbii ki, ABŞ seçiciləri kütləvi şəkildə bu incəlikləri bilməyəcəkdi.

Ancaq Tramp dünyanın ən qüdrətli dövlətinin başına keçmək istəyincə, vəziyyət dəyişdi, rəqibləri onun şəxsiyyətini, bioqrafiyasını mikroskop altına aldı və indi ən kiçik detallara qədər incələyirlər.

Sübut olunur ki, siyasi mübarizədə, seçki rəqabətində hüddud, çərçivə, qırmızı xətt deyilən şey yoxdur. Rəqibə zərbə vurmaq, onu gözdən salmaq, seçicisini, şansını azaltmaq üçün hər şey məqbuldur.

Yəqin ki, ABŞ tarixində bu sayaq qızğın seçki kampaniyaları əvvəllər də olub, ancaq deyilənə görə, heç vaxt budağı qədər iyrənclik olmayıb.

Bu dəfə siyasi etika, elementar nəzakət çərçivələri də dağıdılıb. Məsələn, arada seçki kampaniyasının gərginliyinə tablaşmayan Hillari Klintonun səhhətində yüngülvari bir problem yaranmışdı, onun rəqibinin qərgahı dərhal bundan ABŞ seçicisinin rəyinə təsir etmək üçün yararlanmağa, "xanım Klintonun xəstə olduğu"nu, bu səbəbdən ABŞ-a yaxşı prezident ola bilməyəcəyini sübut etməyə çalışdı.

Hətta ABŞ və başqa ölkələrin mediasında Hillari Klintonun cinsi azlıqlara mənsub olmasına dair yazılar da peyda olmağa başlanmışdı, amma absurd görünəcəyindən, eks-effekt verəcəyindən narahat olan trampçı texnoloqlar bu istiqaməti inkişaf etdirmədilər.

Bundan əvvəl Donald Trampın "arvadbaz", "seksual manyak" obrazı yaradılmış olmasaydı, son anda ona da "gey" damğası vurmağa cəhd edəcəkdilər.

Halbuki ABŞ da bəzi Avropa ölkələri kimi üçüncü cinsin hüquqlarının qorunması sahəsində fəaliyyətləri təqdir edir, cinsi azlıqlara qarşı təqib-təzyiqləri pisləyir, qınayır.

Bununla belə, rəqabət aparən tərəflər seçki kampaniyalarında "cinsi azlığa mənsub olma"nın bir namizəd üçün necə bir minus olduğunun fərqi qədərdir və qələbə naminə bundan yararlanmağa çalışırlar.

Bu tendensiya bəzi Avropa ölkələrində, məsələn, Almaniya da artıq əhəmiyyətini itirib. Almaniya da cinsi azlıqlara mənsub olan şəxslərin deputat və mer seçilmələri faktı var. ABŞ-da isə, belə görünür ki, hələ də qələbə naminə "qurşağdan aşağı zərbələr" endirməyi məqbul sayırlar.

Bu mənzərəni görəndən sonra öz ölkəmizdə keçirilən seçkilərdə, loru ifadə ilə desək, tumanını başına atıb qara-qışqırıq salanlara, rəqibinin ünvanına yalan-doğru hər cür ittihamlar səsləndirənlərin canfəşanlılığına təəccüblənmək lazım gəlməyəcək.

1998-ci il seçkilərindən sonra onsuz da ölkəmizdə seçki kampaniyaları gərgin, söyüşlü-latayırılı keçir, qarşılıqlı nifrət püskürmələri eərə çıxır. İndən belə isə həminin gözü önündə bir "ABŞ presedenti" duracaq.

Əlbəttə, yaxşı şey olsaydı, biz onu sərhədlərimizdən içəri buraxmazdıq, amma seçki kampaniyasında "Klinton örməyi" və "Tramp nümunəsi"ndən istifadə normal olacaq, etiraz edənlərə isə "demokratiyanın beşiyi ABŞ-da da belədir" deyəcəklər.

Siyasətin "çirkin iş" olduğu barədə məşhur deyim və qənaət bu kimi iyrənc kampaniyalardan qaynaqlanır və bu, seçiciləri seçkidən soyudan başlıca amildir.

2014-cü ilin iyul ayında Kəlbəcərdə öz ata-baba yurdlarını ziyarət etmək istəyərkən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürülən Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin həyatı təhlükədədir.

təyirəm".

Qeyd edək ki, işğal altındakı Dağlıq Qarabağda D.Əsgərov və Ş. Quliyev üzərində "məhkəmə" qurulub. "Məhkəmə"nin qərarı ilə D. Əsgərov ömürlük, Ş. Quliyev isə 22 il müddətinə

"Qırmızı Xaç məktubları"nın mənası budur. Ona görə də həmin məktubda ancaq və ancaq ailə məlumatı olur və qeyrisi barədə məlumatın yer almasına icazə verilmir". "Sentyabr ayından atamdan xəbər tuta bilmirəm. Qır-

zib: "Qarabağda ermənilər tərəfindən girov götürülən azərbaycanlı savaş əsirləri ilə "xoş rəftar"..."

Bəzi ekspertlər hesab edir ki, Azərbaycanın işğaldakı torpaqlarını azad etmək ixtiyarı olduğu kimi, girovları

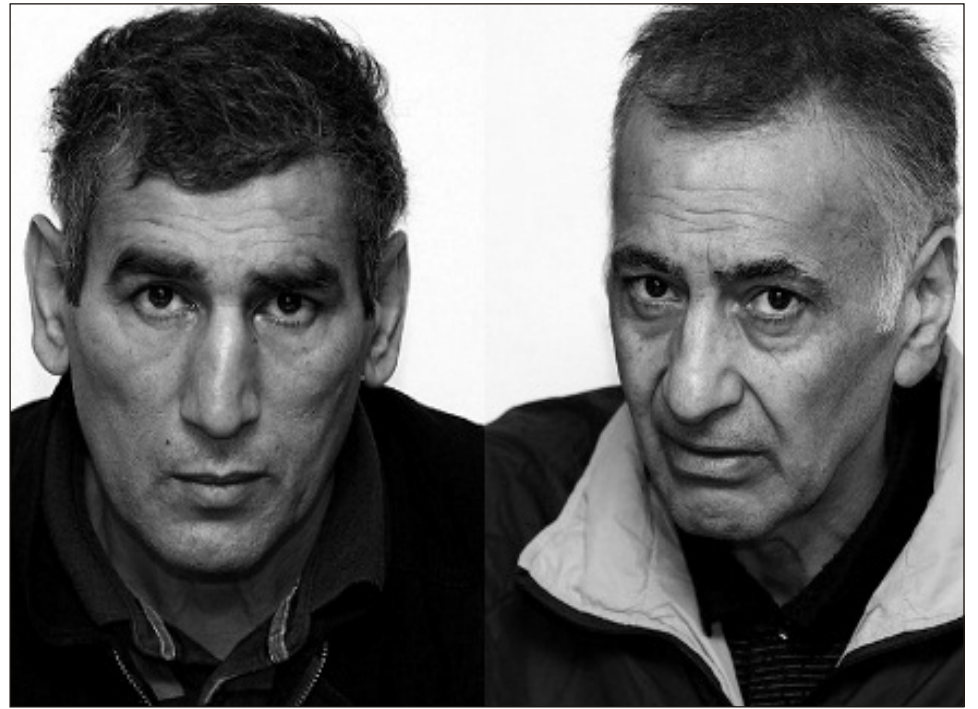
Kəlbəcər girovları ilə bağlı həyəcanlı xəbərlər

Son məktubdakı "Dilqəm Əsgərova başqa yerə aparıblar" xəbəri ailə üzvlərini narahat edib; onları necə xilas etməli?

Bu səbəbdən girovların ailə üzvləri Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin (BQXK) Bakı nümayəndəliyinin önünə toplaşaraq yardım istəyiblər. Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən girov götürülən azərbaycanlı girovlardan biri Şahbaz Quliyevin sonuncu dəfə yazdığı məktub bacısına verilib. Bu barədə cəbhə.info-ya Ş. Quliyevin qardaşı Manaf Quliyev məlumat verib. "Məktubun əvvəlki cümlələri heç də digərlərindən fərqlənmir. O, səhhətinin yaxşı olduğunu, ancaq anamdan nigarandığını yazıb",- deyər M. Quliyev bildirib. Girovluqda olan soydaşımız məktubda Dilqəm Əsgərovdan da söz açaraq onun səhhətinin ağır olduğunu bildirib: "Artıq Dilqəm başqa yerə aparıblar. Onun vəziyyəti yaxşı deyildi, son günlər halı daha da pisləşmişdi. İndi onu başqa yerə aparıblar ondan xəbər tuta bilmirəm",- deyər Şahbaz Quliyev yazıb.

Artıq iki ildən çoxdur ki, erməni girovluğunda saxlanılan Dilqəm Əsgərovun oğlu Kürdoğlu Əsgərov çarəsiz durumdadır. Bu haqda modern.az-a danışan girovun oğlu rəsmi qurumların məsələyə laqeydliyindən narazılığını ifadə edib: "Uzun müddətdir ki, atamdan nə normal xəbər alıram, nə də hansısa qurumun normal iş həyata keçirdiyini görürəm. Ayda bir dəfə məktub gəlir, onu da kimin yazdığını bilmirəm artıq. Bu belə davam edə bilməz".

K.Əsgərov sonunda ölüm olsa da, atasını görməyə gedəcəyini deyir: "Əgər bacarmırlarsa, mən özüm atamın arxasınca gedəcəm. Ermənilərdən də qorxmuram. Sadəcə, bizimkiler imkan versin ki, mən ora gedə bilim. Tək Kəlbəcərdən yox, Qarabağdan-Ağdam, Qubadlı, Zəngilan, Laçın rayonlarının hərəsindən 2-3 könüllü olsa, yığılıb Kəlbəcəre gedəcəm. Sonunda ölüm varsa belə, atama qovuşmaq is-

azadlıqdan məhrum edilib. Onlarla birlikdə olan Həsən Həsənov isə güllələnərək öldürülüb. H. Həsənovun meyiti düşməndən alınaraq Bakıda dəfn edilib.

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin (BQXK) Bakı nümayəndəliyinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri İlahə Hüseynova isə modern.az-a açıqlamasında məsələyə aydınlıq gətirib. Onun sözlərindən belə aydın olur ki, saxlanılan şəxs ailəsinə yazdığı məktubda digər saxlanılan şəxs barədə məlumat verə bilməz: "Qırmızı Xaç məktubları" ailə məktublarıdır. Bunu yazan ailəsinə yazır və yalnız özü haqqında yazı bilər. Qırmızı Xaç Komitəsinin məktublarında başqa heç bir məlumat yazıla bilməz. Yalnız bunu deyirəm ki, Dağlıq Qarabağda saxlanılan şəxslərə məktublarında yalnız özləri barədə məlumat yazmağa icazə verilir. "Qırmızı Xaç məktubu"nun mənası budur".

Komitə rəsmisi qeyd edib ki, bu məktub açıq məktubdur:

"Məktub ondan ötrüdür ki, yaxını saxlanılan şəxs barədə məlumat alsın, ya da əmin olsun ki, məktub onun əli ilə yazılıb. Əsas məqsəd həmin şəxslə ailəsi arasında əlaqələrin saxlanmasıdır.

mızı Xaç Cəmiyyətinin nümayəndələri sentyabrda yaldan bir məktub gətirdilər ki, atamla görüşüblər. Amma məktub rus dilində idi. Bu sözlər yazılmışdı: "Calam ətvoe pislə poliçil visem pivet". Mən bu məktubu atamın yazdığına inanmadım. Qırmızı Xaçın nümayəndələri də təsdiq etdilər ki, əsl məktubu sizə verə bilmərik". Bu sözləri turkustan.info saytına açıqlamasında Ermənistanın girovluğunda saxlanılan Dilqəm Əsgərovun oğlu Kürdoğlu Əsgərov deyib. O bildirib ki, bu məktubdan bir ay sonra Şahbaz Quliyevdən məktub gəlib ki, "Dilqəmin vəziyyəti yaxşı deyildi, aparıblar başqa yerə. Xəbər tuta bilmirəm". D.Əsgərovun oğlu məsələni araşdırma üçün oktyabrın 31-də Qırmızı Xaç Cəmiyyətinin Bakı ofisinə gedib: "Soruşdum ki, bu nə məsələdir, atama nə olub, hara aparıblar, vəziyyəti necədir? Amma təəssüf ki, heç bir məlumat vermədilər".

Qeyd edək ki, sosial şəbəkələrdə erməni separatçılarına əsir düşən azərbaycanlıların 1994-cü ildə çəkilmiş görüntüləri yayılıb. Videokadrları facebookda "Karabakh War Pictures" səhifəsi paylaşılıb. Səhifə görüntülərinin üzərində bu sözləri ya-

xilas etmək üçün də antiterror əməliyyatları keçirə bilər.

Bu barədə fərqli arqumentləri olan politoloq Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a bunları söylədi: "Dilqəm Əsgərovun və Şahbaz Quliyevin antiterror əməliyyatı keçirilməsi ilə azad olunması məsələsi uzun çəkən və bu gün mümkün olmayan məsələdir. İlk öncə həmin əməliyyat nəticəsində ərazilərimizdə məskunlaşmış işğalçı terroristləri qovmaq olar, bu müddət ərzində isə onlar əsir və girovlar haqqında hər cür xoşağəlməz qərarlar qəbul edə bilərlər. Belə əməliyyatlar əsasən xüsusi təyinatlı dəstələr tərəfindən məhz kəşfiyyat, əməliyyat-axtarış və digər tədbirlər nəticəsində aparılır. Bu isə böyük risk və vacib hazırlıq tələb edir. Konkret Dilqəm Əsgərova bağlı məsələ isə bu gün beynəlxalq humanitar təşkilatların məhz erməni rəhbərliyinə qətiyyətli təzyiqlə mümkünür. Çünki hətta müharibə qanunlarına görə də səhhətinin ağır olması bunu gündəmə gətirə bilər. Bundan başqa, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri də bu məsələni qaldıra bilərlər".

□ Cavid TURAN

2015-ci il oktyabrın 17-də Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində (MTN) başlanan proses bir çox yüksək çinli MTN-çilərin həbsi və qurumun ləğvi ilə sonlandı. Hazırda Sabunçu Rayon Məhkəməsinin cinayət kollegiyası ləğv olunmuş MTN-in idarə reisi Akif Çovdarov və onun 4 işçisinin işi üzrə araşdırmalar aparır.

Redaksiyamıza A.Çovdarovun cinayət dosyasında yer alan epizodlardan daha biri haqda məlumat daxil olub.

Cinayət dosyasından belə aydın olur ki, Azərbaycan əsilli Rusiya vətəndaşı Aydın Paşa oğlu Musayev Akif Çovdarovun dəstəsinin diqqət mərkəzinə Hüseyin Nəbi oğlu Əliyevin Eldar Mahmudovun adına yazdığı məktubdan sonra düşüb. Həmin məktubda H.Əliyev qeyd edib ki, 1994-cü ildən 2009-cu ilə qədər Sankt-Peterburqda meyvə-tərəvəz alveri ilə məşğul olub. Onun firması ilə Aydın Musayevin rəhbərlik etdiyi "Akhmed Fruit Co" arasında münaqişə yaranıb. H.Əliyev məktubunda Eldar Mahmudovun diqqətinə çatdırıb ki, bundan sonra Aydın Musayev və onun reket dəstəsi ona təzyiq edib. Buna görə də Sankt-Peterburqdakı biznesi başlı-başına buraxaraq Azərbaycana qayıtmaq məcburiyyətində qalıb. Rusiya hüquq-mühafizə orqanlarına şikayətlər edib, A.Musayevin adamlarından 4-ü reketliyə görə həbs olunub, 2 nəfər də axtarışma verilib. Amma A.Musayev cəzadan kənarda qalıb. H.Əliyev 2015-ci ilin sentyabrında nazirə yazdığı şikayətə hər hansı bir cavab almayıb.

O bilməyib ki, məktubundan A.Musayevə qarşı pul qoparmaq vasitəsi kimi istifadə olunub, faktiki, cinayət törədilib.

Belə ki, Eldar Mahmudovun adına yazılan həmin məktub MTN-in Energetika və Nəqliyyat Sahələrində Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin reisi Akif Çovdarovun stolunun üstünə gedib çıxıb. A.Çovdarov məktubu əlaltısı olan idarə reisi, hazırda onunla müttəhimlər kürsüsünü bölüşən Akif Əliyevə ötürüb və araşdırılmasını tapşırıb. Az sonra A.Əliyev onun yanına qayıdıb və şikayətdə adı keçən şəxsin - Aydın Musayevin Sankt-Peterburq şəhərindəki ən böyük meyvə-tərəvəz bazarına nəzarət etdiyini bildirib. Və plan qurulub. Akif Çovdarov və

dəstəsi iş adamının ara-sıra Azərbaycana gəlib-getdiyini bildiklərindən onun növbəti dəfə ölkəyə gələcəyini gözləyiblər. Bundan xəbərsiz olan A.Musayev MTN-dəki məlum əməliyyatdan 13 gün əvvəl, 2015-ci il oktyabrın 4-də Bakıya gəlib. Hava limanında onun sənədlərini 4-də Bakıya gəlib. Hava limanında onun sənədlərini alan sərhədçilər azca gözləməsini tapşırıblar. Anlaşı-

lən əvvəl qoparıb. MTN-də məlum əməliyyat keçirilməsi haqda Rusiyada bilgi alan iş adamı Akif Çovdarova zəng edib və pulunu geri tələb edib. A.Çovdarov pulun 50 min manatını geri qaytarıb, yerdə qalanını da verəcəyini vəd edib.

A.Musayev hazırda Akif Çovdarov və dəstəsinin işi üzrə zərərçəkənlərdən biri-

üçün məhkəmə qərarları əsasında təqsirləndirilən şəxslər Akif Çovdarova məxsus ümumilikdə 33 milyon 466 min manat dəyərində əmlak və pul vəsaitlərinin üzünə həbs qoyulub. Təqsirləndirilən şəxslərin hər biri Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş

Akif Çovdarovun reket dəstəsinin daha bir müdhiş cinayəti

MTN generallarının rusiyalı biznesmenden necə 300 min manat almalarının ilginclik təfərrüatları

mazlıq yarandığını düşünən A.Musayev sonradan bilib ki, Bakıya bilet almaqla tələyə düşüb. Təxminən yarım saat sonra ərəziyə bir neçə şəxs gəlib və özlərini MTN əməkdaşları kimi təqdim ediblər. A.Musayev nə baş verdiyini bir də MTN-də, Akif Əliyevin kabinetində qarşısına üzərində 500 min manat sözləri yazılmış kağız parçası qoyulanda anlayıb.

Yarım milyon manatının olmadığını deyən iş adamını 3 gün heç bir sənəd-sübutsuz orada saxlayıblar. Ona deyiblər ki, bu pulu idarə reisi tələb edir. Verməsə, MTN-də qalacaq, üstəlik, oğlu Ruslanı da tutub gətirəcəklər. Nəhayət, A.Musayevdən 150 min manat alıb buraxıblar. Onu azad edəndən sonra daha 150 min manat verməyə məcbur ediblər. Sonuncu məbləği Akif Çovdarovun dəstəsi iş adamından ifşa edilməzdən 1 gün

dir. MTN-də üzleşdiyi soyğunçuluqdan sonra onun meyvə-tərəvəz alveri edən "Akhmed Fruit Co" şirkəti müflis olmaq həddinə gəlib. Halbuki 15 ildən çoxdur fəaliyyət göstərən "Akhmed Fruit Co" şirkəti bu soyğunçuluğa qədər Azərbaycandan, Avropa ölkələrindən, Cənubi Amerikadan və Afrikadan Rusiya bazarlarına meyvə-tərəvəz idxalı ilə məşğul olub.

Qeyd edək ki, A.Çovdarov barəsində tərtib olunan 490 səhifədən ibarət ittiham aktı üzrə 27 epizodda günahlandırılır. Onunla bərabər vaxtilə əlinin altında işləmiş idarə rəisləri - Aydın Musayevə qarşı cinayətdə adı keçən Akif Əliyev və Səlim Məmmədov, Orxan Osmanov da məhkəmə qarşısına çıxarılıblar.

Zərərçəkmiş şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsinin təmin olunması

şəxsin ölümünə və ya digər ağır nəticələrə səbəb olduqda), 179.3.1, 179.3.2 (mənimləmə və ya israf etmə mütəşəkkil dəstə tərəfindən külli miqdarda törədildikdə), 181.3.1, 181.3.2 (quldurluq mütəşəkkil dəstə tərəfindən külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə törədildikdə), 182.3.1, 182.3.2 (hədə-qorxu ilə tələb etmə külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə törədildikdə), 228.4 (Qanunsuz olaraq qaz silahını, soyuq silahı, o cümlədən soyuq atıcı silahı əldə etmə, satma və ya gəzdirmə), 302.1, 302.2 (gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələrdən istifadə edilməklə əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında qanunvericiliyi pozma), 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3, 311.3.4 (rüşvət alma qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs və ya mütəşəkkil dəstə tərəfindən hədə-qorxu tətbiq olunmaqla külli miqdarda və təkrar törədildikdə), 313 (vəzifə saxtakarlığı), 341.2.1, 341.2.2 və 341.2.3-cü (bir qrup şəxs tərəfindən silah tətbiq olunmaqla hakimiyyətdən sui-istifadə etmə, hakimiyyət həddini aşma və ya hakimiyyətdən istifadə etmə ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddələri ilə təqsirləndirilirlər.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

25 il öncə qayıdan mahiyyətimiz...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Bəzən mənə elə gəlir ki, yubileylər təkcə ona görə deyil ki, böyük ziyafətlər təşkil edəsən, təmtəraqlı məclislər düzür-qurasan. Yox, yubiley deyilən hadisə həm də düşünmək üçün lazımdır ki, keçdiyən və yaxud da keçdiyimiz yola ciddi nəzər salasan, hara çatdığımızı və ən başlıcası isə nəyə çatdığımızı təxmin edəsən...

Doğrusu, mənə nədənsə elə gəlir ki, müstəqilliyimizin 25-ci ilini o qədər də ürəkdən qeyd etmədik...

Hərçənd ki, təmtəraq da oldu, hətta ziyafətlər də... Amma ötən o 25 il ciddi fəlsəfi-politoloji yanaşma çatışmadı...

Bəlkə də ona görə ki, müstəqilliyin də tarixi bu ölkədə bir siyasi çekişmə predmeti olaraq qalır. Məsələ bundadır ki, mənimlənmək, özünükləşdirilmək baxımından ən çətin məsələ tarix və yaxud da ki, keçmişdir, xüsusən də keçmiş o qədər də uzaqda olmayanda və ya onun şahidləri hələ də sağ olanda...

Bəli, problem ondadır ki, Azərbaycan çox gənc dövlətdir və ona "valideynlik" iddiasında bulunanlar çoxdur. Üstəlik, gənc dövləti elan edənlərlə onu indi idarə edənlər tamamilə fərqli-fərqli qruplardır. Ona görə də yubiley rəsmi təmənlə bir az sönük və natamam oldu. Təbii, belə tarixi hadisəni tamamilə "görməmək" də olmazdı. Elə bu səbəbdən də qeyd etdiklər, amma çox da ürəkdən yox...

Özümə gəldikdə isə, hər şey mənim üçün düşünmək-düşünməkdir. O gündən hey fikirləşirəm ki, əcəba, bu illər ərzində nələr oldu, nələr baş verdi?..

Əslində 25 il öncə çox şeyləri qaytardılar bizə... Müstəqilliyimiz - istiqlalımız qayıtdı, üstəlik, guya həm bir cəmiyyət, həm də bir fərd kimi, necə dəyərlər, azad-xürrəm olduq...

Amma düşünürəm ki, iş bununla bitmədi. Bizə həm də öz mahiyyətimizi - özümüzü qaytardılar...

Bəli, bunu etiraf etməkdən qorxmaq və çəkinmək lazım deyil. Məhz bu mahiyyət deyilən məsələ çox tez bir zamanda çox şeyləri yerbəyər etdi və çox şeyləri deformasiyaya məruz qoydu...

İndi cəmiyyət "boz" bir durumdadır, ictimai məsuliyyət və hətta ictimai əxlaq, demək olar, tamam aşınıb...

Bugünkü azərbaycanlı "oyatmaq" üçün gərəkdir onun lap özəl tərəflərinə toxunasan: bəli, bizim bugünün azərbaycanlısı sən yalnız və yalnız onun evinin içinə soxulanda "ayılır"...

İnsan nəsilləri də salonlardakı yaruslar kimidir. Nə qədər hamının adından danışmağa çalışsan da, əslində hər birimiz belli nəslin və yaxud dövrün təmsilçiliyik...

Ona görə də bir-iki nəslin ovqatına və onların cəmiyyətin durumu haqqında giley-güzarına heç məhəl qoymamaq da olardı. Ən azı ona görə ki, cəmiyyətin bu kəsimi təcridcən həyatdan çəkilməkdədir. Amma bəs gənclik? Onların yerini tutmağa gələn gənclik bizə ümid veririmi? O, özü haqda yaxşı, ümidverici təəssürat oyada bilirimi?..

Gənclikdən qətiyyətlə bədgüman deyiləm. Ən azı bu günün mübariz gənclərini xatırlayanda bədgümanlıq üçün qətiyyətlə yer qalmır. Amma gəncliyin bir nömrəli problemi bilirsinizmi nədir? Gənclik öz "qab"ında deyil. Bu günün gəncliyini onların özlərinin yaratdığı deyil, elə bizim yaratdığımız ictimai fon əhatə edir. Bu fon isə onları da deformasiyaya edə və "sosial şikest"lərə çevirə bilər...

Bəli, bizdə hər şeyi başqalarının üstünə atmaq adətdir. Hətta yadımdadır, bir neçə il bundan əvvəl bir nəfər deyəndə ki, rüşvəti buralara çar məmurları gətirib, daha özümü saxlaya bilmədim. Dedim, "əzizim, Füzulinin də vaxtında çar məmurları vardı? Axı Füzuli də deyirdi ki, salam verdim, gəl, rüşvət deyil deyə almadılar!"...

Amma burada söhbət rüşvətdən də getmir - hərçənd, cəmiyyətimizin həyatını getdikcə bunsuz təsəvvür belə etmək olmur... İnsanlarda şəxsiyyət görmək istəmirik, sanki şəxsiyyətlərdən qoruruq. Özü də tək bugünün mərzə deyil bu...

Yenə də öz "təcrübə"mə qayıdacam. 80-ci illərdə Bakıya döndəndən sonra yarızarafat-yarıcciddi şəkildə eşitdiyim ilk xəbərdarlıq "Bura sən üçün Moskva deyil!" sözləri oldu. Yalnız sonradan, bəli, illər keçəndən sonra ilk baxışda adı görünən bu sözlərdə necə böyük qəzəbin və yaxud da kinin gizləndiyini anlaya bildim...

İndi bizim gənclik üçün qorxuram. Ona görə ki, o Azərbaycan ki bizim kimi yüzlərlə insanın həyatını "yedi", o, hələ də çəkilməyib və yerini bir başqa Azərbaycana verməyib...

Elə bu səbəbdən əvvəldə dedim ki, 25 il öncə çox şey qayıtdı və eləcə də bizim "çoxəsrlilik" mahiyyətimiz...

Azərbaycanın dini mühitində son illərdə ciddi hadisələr baş verib. Ancaq bunların içərisində diqqət çəkən səs-küylü olaylar olsa da, eyni zamanda kölgədə qalan çox mühüm hadisələr var. Ən ciddi proses isə son iki ildə faktiki olaraq dövlətin dini proseslərə, necə deyirlər, "əl qoyması" tendensiyasıdır. Hər şey 2014-cü ilin əvvəlindən başladı.

Şeyxə olan ümidlər itdi

2014-cü ilin əvvəlində bir neçə hadisə baş verdi ki, bunlar hökumətin din sahəsində müəyyən addımlar atmasına və ya bu prosesi başlatmasına səbəb oldu. 2010-cu ildən sonra başlayan hicab qadağası etirazları, həbslər və dini zəmində gərginlik zamanı o vaxta qədər dini sahənin əsas kuratoru Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi və onun rəhbəri faktiki kənarda qaldı. Daha sonra hökumət DQİDK sədrini dəyişdi və bundan sonrakı prosesdə dövlət özü dini icmalarla birbaşa iş görməyə başladı. Məlum oldu ki, dövlət qurumları artıq faktiki olaraq QMİ olmadan da dini prosesi idarə edir. 2014-cü ilin əvvəlində Suriyada islamçı qruplar arasında savaş başladıqdan sonra orda döyüşlərdə ölənlər azərbaycanlılar barədə xəbərlər artdı və ölkədə reaksiyalar göstərdi ki, QMİ, ümumiyyətlə, dini situasiyaya birbaşa təsir imkanını itirib. Yanvarda QMİ-nin verdiyi Suriya savaşı ilə bağlı fətvası isə ümumiyyətlə, çox təsirsiz oldu, heç bir ciddi reaksiya doğurmadı. Məlum oldu ki, Şeyxin təsir imkanı, sadəcə, məscidlərə axund təyinatı və son həddə polisi, yəni dövləti köməyə çağıraraq hər şeyi polis gücü ilə həll etməyə çatır. Bunu isə istənilən əlaqədar qurum edə bilər. QMİ faktiki olaraq zəif quruma çevrilmişdi.

Dövlət dini fəaliyyəti ələ alır

Ancaq təbii ki, Şeyxə və onun şəxsiyyətində QMİ-yə qarşı münasibətin kökündə başqa amillər də vardı. QMİ sədrinin klanının formalaşması, prezidentə yaxın və birbaşa təsir imkanının olması, nəzarətində və ya ətrafında toplanan iqtisadi güc onun rəqiblərini də çoxaltmışdı. Digər tərəfdən, son 10 ildə ölkədə baş verənlər göstərdi ki, Azərbaycanda əsas ictimai-siyasi proseslər

barizə yalnız dini kitabların müsadirəsi, dini atributların yığılması və bir də az qala hər rayonda və kəndlərdə keçirilən konfranslardan ibarətdir. Rayon fəalları və dövlət orqanları işçiləri ilə keçirilən konfransların hansı təsirinin olduğu hələ ki bizə məlum olmasa da, paralel olaraq məhdudiyətlərin artması açıq gözlə müşahidə olunur. Din sahəsində son illərdə davamlı olaraq qanunlar sərtləşdirilib, qadağalar, məhdudiyətlər artırılıb. Bunların yanında elementar dini maarifçilik fəaliyyəti olan Quran kursları, dini tədris müəssisələrinin sayı yox deyiləcək qədər azalıb.

İki il ərzində Şeyx Allahşükür Paşazadəni necə bitirdilər - prosesin pərdəarxası

Məhdudiyətlər və leksiyalar Azərbaycanda dini mühiti dəyişə biləcəkmi; Şeyximiz niyə küncə sıxışdırılıb

məhz din amili üzərindən inkişaf edir və ya din amilinin təsiri var. Bu səbəbdən də belə bir həssas sahəni yalnız Şeyxə vermək olmazdı, din daha əvvəl olduğu kimi mənəvi məsələ deyildi, indi artıq həm də siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlıdır.

Bu səbəbdən də dövlət başçısının sərəncamı ilə 2014-cü il fevralın 28-də Azərbaycan Respublikasının millətərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət Müşavirliyi Xidməti təsis edildi. Professor Kamal Abdulla isə prezidentin müşaviri təyin edildi. 2014-cü il mayın 15-də prezidentin fərmanı ilə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradıldı. 2014-cü il oktyabrın 20-də DQİDK-da sədr Mübariz Qurbanlının iştirakı ilə bir qrup dinşünas və müxtəlif dini konfessiyaların nümayəndələrinin iştirak etdiyi toplantı keçirildi. Həmin toplantıda Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsində yeni dinşünaslıq üzrə komissiya yaradıldığı elan edildi.

Diqqət çəkən odur ki, hər iki dövlət qurumu - həm müşavirlik, həm də DQİDK - məhz həmin ildən dini maarifçilik fəaliyyətini həyata keçirəcəklərini bəyan etdilər. Halbuki müşavirlik həmin il yaransa da, DQİDK artıq 13 il idi ki, fəaliyyət göstərirdi və bu müddətdə dövlət qurumu dini təbliğat, maarifçilik kimi fəaliyyətlər həyata keçirmirdi. Çünki Azərbaycanda konstitusiyaya əsasən, din dövlətdən ayrılır və

dövlət qurumunun dini maarifçilik, dini təbliğat aparması ana qanuna ziddir. Ancaq bu çağa qədər formal da olsa bu normaya əməl edib. Ancaq 2014-cü ildən başlayaraq artıq hökumət dini fəaliyyətləri öz üzərinə götürdü. Baxmayaraq ki, hələ də qüvvədə olan konstitusiyaya dövlətin dini fəaliyyətini yasaqlayıb. Həmin il dövlətin müsəlman dini icmalarına yardımı ilk dəfə olaraq QMİ vasitəsilə deyil, DQİDK vasitəsilə verildi. Buna qədər isə hər il dövlətin qeyri - müsəlman dini icmalarına yardımı DQİDK-ya ayrılır, dövlət qurumu sonra bu pulu bölürdü. Müsəlman icmalarına yardım isə QMİ vasitəsilə ayrılırdı. Ancaq 2014-cü ildə bu qayda dəyişdi. Bundan başqa yene həmin il dövlət orqanları QMİ-nin başı üzərindən qərar qəbul edərək ehsan süfrələrini ləğv etdi. İlk dəfə bu zaman QMİ ilə hökumət qurumları arasında çat ortaya çıxdı.

Gələcəyə Şeyxlə Şeyxsiz

Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyada davam edən gərginlik Azərbaycana da istər-istəməz sirayət edir, dini sahədə gərgin atmosfer, dövlət orqanlarının sıx nəzarətini qaçılmaz edir. Bir tərəfdən artan radikalizm, bölgəmizdə din amilinin hədsiz siyasiləşməsi faktorunu fonunda hökumətin vəziyyətlə bağlı konkret fəaliyyət proqramının olmaması görünür. Daha doğrusu, ənənəvi metodlardan o tərəfə keçmir. Hələlik hökumətin elan etdiyi dini radikalizm və xurafata qarşı mü-

Bunların da çox hissəsi əsas böyük məscidlərdə və daha əvvəldən mövcud olanlardır. Bu isə onu göstərir ki, dövlətin faktiki olaraq dini maarifçilik fəaliyyəti yoxdur, bu fəaliyyət adı ilə əsasən radikalizmə qarşı sovet dövrünün təcrübəsi olan leksiyalar aparılır.

Təbii ki, Azərbaycanda dini maarifçilik aparılır, ancaq gizli şəkildə, məscidlərdə, icmalarda, mədrəsələrdə öyrədilməyən din, Quran evlərdə, fərdi, yeni həm də gizli olaraq aparılır. Gizlilik isə dövlət üçün zərərli dir.

Bütün bunların fonunda QMİ həm rəqibləri tərəfindən çıxışdırılması, həm də faktiki olaraq hərəkətsiz olması səbəbindən proseslərdən tamamilə kənarda qalıb. Demək olar ki, QMİ-nin xətti ilə heç bir dini fəaliyyət yoxdur. Dini mövzulu dövlət tədbirlərinə isə QMİ nümayəndələri qonaq kimi dəvət olunur. Digər tərəfdən, builki Aşura mərasimi zamanı «Təzəpir» məscidindəki əhalinin sayı göstərdi ki, QMİ-nin dini camiatda, dindarlar arasında hətta bir neçə il əvvəl olduğu qədər nüfuzu qalmayıb.

Təbii ki, Şeyxin şəxsi nüfuzu və rəhbərlik etdiyi qurumun tarixi ənənəsi, adı belə Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdən QMİ hələ də formal da olsa dini idarə, ruhani mərkəz olaraq qalır. Amma faktiki olaraq Şeyxin və QMİ-nin dini proseslərə ciddi təsir imkanları yoxdur.

□ Kənan RÖVSƏNOĞLU

Monopoliyadan xilas - xalqın iqtisadi qurtuluşu...

Elsad MƏMMƏDLİ
elshad1978@gmail.com

Bir neçə gün öncə marketlərə girən vətəndaşlar sosial şəbəkələrdə sevincək halda statuslar paylaşmağa başladılar. Ki, banan xeyli ucuzlaşıb, qiyməti 1 manat 60 qəpiyə enib. Bu o banandır ki, ötən il 2 manat 80 qəpiyə satılırdı. Həmin vaxtlarda camaat danışırdı, həmçinin mətbuat da yazırdı ki, sözügedən məhsul qonşu ölkələrdə - Rusiyada, İranda, Gürcüstanda Azərbaycanla müqayisədə 2 dəfə ucuzdur, bizdə niyə belə baha olmalıdır, səbəb nədir. Təbii, hər kəsə bəlli idi ki, səbəb monopoliyadır. Eynilə əksər idxal malları (ərzaq və qeyri-ərzaq malları) da məmur-oligarxların yaratdıqları inhisar nəticəsində Azərbaycanda qonşu ölkələrdən xeyli baha satılıb və bəzi istisnalarla yene də satılmaqdadır.

İllərdir bu məsələ haqqında danışırlar, təkliflər verildir. Lakin neft pullarının belə deyək ki, torba-torba gəldiyi vaxtlarda, "qara qızıl" 150 dollara satılan dövrlərdə süni bahalığın ciddi fəsadları olacağı haqda deyilənləri hökumət qulaqardına vururdu. Düzü, 2015-ci ilin əvvəlində və sonunda baş verən devalvasiyalara qədər xalq bu bahalaşmadan indiki kimi əziyyət çəkmirdi. Çünki tikinti bumu, yol çəkilişləri, digər layihələrin çoxluğu səbəbindən azdan-çoxdan "fontan vuran" neft pullarından qəpik-quruş olsa belə, xalqa da çatırdı. Lakin neftin qiyməti 140-150 dollardan 40-50 dollara düşəndən, manatla müqayisədə 100 faiz bahalaşandan sonra ölkədə ciddi kasıblaşma başladı və avtomatik olaraq da qiymətlər yüksəldi. Mövcud durumda isə insanlar ağır iqtisadi-sosial problemlər yaşayırlar. Əksər vətəndaşlar borc içərisində boğulur, kreditlərini ödəyə bilmir, cəmiyyətdə gərginlik hökm sürür.

Qarşıdakı azı 2 ildə iqtisadi yüksəliş olacağına ümid bəsləmək də sadələşməyə ehtimaldır. Həmçinin qarşıdakı 2-3 ildə neftin 50-60 dollardan yuxarı satılacağı da inandırıcı deyil. Rusiya ilə bir növ "son döyüş"də olan ABŞ istədiyinə nail olmayana qədər neftin bahalaşmasına imkan verməyəcək...

İndi hökumət ciddi şəkildə kənd təsərrüfatının inkişafına xüsusi diqqət yetirir. Təbii, aliqışılmalıdır və Azərbaycanın aqrar ölkəyə çevrilməsi üçün münbit şərait mövcuddur. Hərçənd ki, buna neft bumu yaşanan vaxt başlanmalı idi, indi faydasını görürük. Amma yene də gec deyil, məsələyə ciddi yanaşılarsa, 2-3 il kənd təsərrüfatından böyük gəlirlər əldə etmək mümkündür.

İndi ən vacib olan sual budur: bəs bu 2-3 il ərzində iqtisadi-sosial çətinliklərin qarşısında necə tab gətirək? Hansı addımlar atılmalıdır ki, qiymətlər kəllə-çarxa çıxmasın, vətəndaşlarımız ağır durumda olmasınlar? Əlbəttə, çıxış yolu var!

Bananın qiymətinin ucuzlaşması bizə çox şey deyir. Kiçik araşdırmalardan sonra bəlli oldu ki, bu məhsulun ucuzlaşmasının səbəbi onun monopoliyadan çıxarılması ilə bağlıdır. Bir iş adamı ilə söhbətdən məlum olub ki, ölkə prezidenti İlham Əliyevin inhisarçılığın aradan qaldırılması ilə bağlı göstərişlərindən sonra bu sahədə müəyyən addımlar atılıb. Daha doğrusu, prezidentə sadiqliyini, dövlət və xalq maraqlarını düşünməyən isbattamaq istəyən bir neçə iri məmur-oligarx könüllü olaraq inhisarda saxladığı sahələrə belə deyək ki, "amnistiya" verib. Amma bunlar cəmi bir neçə idxal məhsulunu əhatə edir. İlk məlumatlar bundan ibarətdir ki, bananla yanaşı, kolbasa, şəkər tozu, bəzi geyim mallarının ölkəyə gətirilməsinə 70-80 faiz azadlıq verilib. Məhz bu səbəbdən adları qeyd edilən məhsulların qiymətində azalma müşahidə edilir.

Ancaq hələ də dirəniş göstərən inhisarçılar var və məhz onların ucubundan mağazalarda qiymətlər nəinki enir, əksinə, dolların kursuna uyğun olaraq bahalaşır.

Ekspert rəylərinə görə, bazara dərhal, bir neçə günün içərisində müsbət təsir edəcək, cəmiyyətdəki gərginliyi aradan qaldıracaq addım monopoliyanın tam götürülməsidir. Əgər bu baş verərsə, bananın timsalında, idxal inhisarda olan əksər ərzaq və qeyri-ərzaq məhsulları (ət və ət məhsulları, uşaq qidaları, bütün növ geyimlər, tikinti materialları; hansı ki, bu sahələr uzun illərdir bir neçə məmur-oligarxın inhisarındadır) bir həftənin içərisində ucuzlaşar.

Faktiki olaraq indiki ərəfədə monopoliyanın tam ləğvi xalqın iqtisadi qurtuluşu, eyni zamanda hakimiyyətin və dövlətin daha da möhkəmlənməsi deməkdir.

Əgər məmur-oligarxlar bunu könüllü etməsə, məcburen edirmək günümüzün tələbinə çevrilib...

Çaqqallar üçün qonaqlıq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Zərdabın Yarməmmədbağı kəndində ər arvadın başını kəsib. Üç azyaşlı uşaq qalib küçələrdə. Dövlətin başı siyasi partiya üzvlərinin, müxalifətin cibinə nəşə atıb tutmağa qarışanda belə vəziyyətlərin yaranması təbii.

Müxbir gedib hadisə yerinə, min dənə ağziboş kəndçi-məndçini danışdırıb, onlar da qadının dalyca laqqırtı vurublar. Ancaq bir nəfər dövlət nümayəndəsinin belə mövqeyi yazıda yoxdur. Günah təkəcə jurnalistikadadır mı? Yox. Dövlətin mövqeyi yoxdur, olmayan şeyi necə göstərəsən?

Qətlə yetirilən qadın hərf tanımır. Müxbir bunun anasını danışdırır, məlum olur ana da oxumaq-yazmaq bilmir. Öz soyadını qonşulardan soruşub deyir! Ancaq mənim dəqiq yadımdadır, bu il bir tədbirdə Azərbaycan rəhbərliyi, özü də ən yüksək səviyyədə, belə cümlə demişdi: "Azərbaycanda əhalinin savadlılığı yüz faizdir". Bəs hanı? Mən özüm jurnalistika fəaliyyətim dövründə yazmaq, oxumaq bilməyən onlarla azərbaycanlı şəxsən görmüşəm. Özü də bunların içində hər yaş kateqoriyası, hər cinsdən adam var. Uşaq da oxuya bilmir, böyük də. Qadın da hərf tanımır, kişi də. Xüsusən regionlarda bu sahədə biabırçılıqdır.

Qəzetin başqa bir səhifəsini açırsan, görürsən 9 yaşlı sabirabadlı Xəyalinin pambıq sahəsində ürək parçalayan fotosu verilib. Bu qız gündə 40-50 kiloqram pambıq yığmış. Pambığın çiçəyidir yığılan, ancaq bu çiçək qız qul əməyi ilə məşğul olmalı deyil axı. Hər kilosuna zəhmət haqqı 10 qəpik vermişlər! Dəhşətdir. Yazıq uşaq bütün günü zülmə pambıq yığır ki, axşama 4-5 manat (1kq-10 qəp, 40 kq - 400 qəp) qazansın! Heç quldarlıq dövründə bu cür zülm olmayıb. "Üç rəngli bayrağınla məsud yaşa" - bunu nəzərdə tutursunuz? Dövlətçilik budur?

Qayıdaq Zərdaba, Yarməmməd kişinin başına. O kənd 92 sayılı Zərdab-Ucar seçki dairəsinə düşür. Həmin dairədən 10 ildən çoxdur, 3 seçkidir Jalə Əliyeva adlı qadını deputat düzəldirlər. Maraqlansan, bu qadın bəlkə Zərdabın hansı tərəfdə yerləşdiyini bilməz. Beləsinin xalqı təmsil elədiyi ərazidə qadınlar və uşaqlar yiyəsiz qalmasını?

Ombursmanı Elmira xala olan ərazidə adamın başını kəsib futbol oynayanlar, ombursman isə oyundan narazılıq olmadığı haqda açıqlama verir. Ailə-qadın-uşaq-muşaq komitəsini ta heç demirəm. O idarə ümumiyyətlə pampers dəyişdirməyə də yaramır.

Zərdab rayonunda sosial müdafiə mərkəzi də var. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun funksiyalarını yerinə yetirən bu mərkəz Zərdab şəhəri, 20 Yanvar küçəsində yerləşir. Faciəvi küçədə, faciəvi idarə - necə deyərler. Hətta mən Google sayəsində DSMF rayon şöbəsinin müdirinin Rəmil Əliyev adlı bir nəfər olduğunu da tapdım. Ancaq bunlar hamısı gözəndən pərdə asmaq, korrupsiya üçündür. Sosial müdafiə sıfırdır.

Lap deyək ki, bu idarələr rayon mərkəzində olub, kənddən xəbər tutmağa imkanları çatmayıb. Bəs bu Yarməmmədbağı kəndinin sahə müvəkkili olan polis müəllim, kənd icra nümayəndəsi olan müəllim hansı cəhənnəmdə idilər? Niyə illərlə insanların zülm çəkməsinə göz yumurlar, tədbir görmürlər? YAP-ın kənd özəyinin sədri harda əl çalmış? Bunu ona görə yazdım ki, qabaqlar müxalifət partiyalarının hər kənddə dayaqlar özəkləri vardı, heç olmasa camaatın səsinə məkəzə çatdırırdılar. İndi bunlar hamısı məhv edilib, bircə YAP qalıb. Dərə xəlvət, tülkü bəy, millət də cücə. Yıx yerə, kəs başını.

5 yaşlı uşaq anasının başını kəsilməsini canlı görüb. Nə psixoloji yardım var, nə başqa qayğı - uşağı bisavad nənəsinin komasına atıb gediblər. Uşağın illərlə aldığı travmalar, zədələr üzündən (*bu mənim gümanımdır, doğruluğuna əminəm*) nitqi də qüsurlu imiş. Çaqqallar ölmüş ananın qanını yalamaq üçün evə axın edibmişlər. Tam bir Azərbaycan mənzərəsi. Ağzı yumulu, qanını çaqqallar yalayan məmləkət...

Təbii müttəfiqimiz taleyüklü proseslərin episentriində

Xəbər verildi ki, Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, ordu generalı Hulusi Akar srağagün Moskvada səfərdə olub. Öz həmkarı - Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, general Valeri Gerasimovun dəvəti ilə Moskvaya gedən Akarın səfəri zamanı hərbi əməkdaşlıq və regional məsələlərin müzakirə olunduğu deyilir. Təbii ki, generalın görüşünün detalları açıqlanmır.

Yada salaq ki, sentyabrın 15-də Valeri Gerasimov Türkiyədə olub və burada türkiyəli həmkarı ilə hərbi əməkdaşlıq və Suriya məsələlərini müzakirə edib. Ancaq Hulusi Akarın Moskva səfəri cavab xarakterli olmaqdan daha çox, bölgədəki olduqca mürəkkəb dönəmə təsadüf etməsi ilə daha çox diqqət çəkir.

Bəllidir ki, Yaxın Şərqdə, Suriya və İraqda İŞİD-in kökünün kəsilməsi ilə bağlı global və regional güclər (oyunçular) arasında tarixi anlaşma əldə olunmanın vaxtı çatıb. Bu anlaşmanın episentriində də həm Rusiyaya, həm də ABŞ-a təxminən bərabər məsafədə yaxın olan tək dövlət və regional supergüç kimi Türkiyə həlledici rol oynaya bilər.

Bu prosesi sürətləndirmək artıq qaçılmaz hala gəlib, imperativə çevrilib. Əks halda, İŞİD regionla yanaşı, global sülhü, Rusiya və Qərbin təhlükəsizliyini ciddi şəkildə təhdid eləməkdə davam edəcək. Dinc əhalinin kütləvi qətlə, insanlıq əleyhinə cinayətlər ara verməyəcək. Lakin böyük anlaşma baş tutsa, uğurlu bir prezident yaranmış olacaq və belə görünür, sonrakı mərhələdə də Bəşər Əsəd rejiminin siyasi taleyi gündəmə gətiriləcək.

Bu xüsusda Türkiyə və Rusiya arasında hərbi rəhbərlik səviyyəsində təmasların intensivləşməsi bütövlükdə Ankara və Kremlin saat əqrəblərini son dəfə tutuşdurması ilə də bağlı ola bilər. Çünki hər necə olmasa, Suriya, İŞİD məsələsində hərbi faktor indi heç vaxt olmadığı qədər önə keçib və bunu Yaxın Şərq konfliktinə cəlb olunmuş dövlətlərin hamısı yaxşı anlayır.

O da yəqin ki, başa düşülür ki, bu böhranı heç bir iri dövlət təkbaşına aradan qaldırmaq və dividendləri də təkbaşına götürmək gücündə deyil. Böhrandan çıxışı üçün isə İraq və Suriya da daxil, hamının Türkiyənin mərkəzi rolunu ciddiyyə alması və qəbul etməsi tələb olunur.

Kəsəsi, Türkiyəsiz bu bölgədə heç bir iş aşmayacaq. Əks təqdirdə, bölgə hələ uzun müddət müharibə ocağı kimi qalacaq. Rəsmi Ankaranın isə proseslərdə daha fəal rol oynaması üçün öz haqlı şərtləri var...

Maraqlıdır ki, bu arada Suriyanın İŞİD terrorçularının nə-

Ankara və Kreml saat əqrəblərini tutuşdurur - böyük anlaşma qapıda

Yaxın Şərq böhranı global və regional oyunçuları qəti qərar vermək zorunda qoyub; "Suriya acılımi" və İŞİD məsələsində yekdillik, Türkiyənin Rusiya, ABŞ və region üçün artan önəmi və bufer rolunu Qarabağ açılımini də tezləşdirə bilər...

zərətində olan Rakka şəhərində aparılacaq hərbi əməliyyatlar öncəsi ABŞ-ın PYD/YPG qüvvələrinə silah verməkdən imtina etdiyi bəlli olub. Məlumatlara görə, Vaşinqtonun bu addımı atmasına səbəb Türkiyənin təzyiqi olub. Məhz Ankara ilə aparılan danışıqlardan sonra ABŞ-ın kürd qüvvələrini silahlandırmağı təxirə saldığı bildirilir.

"Vaşinqton Post" qəzetinin yaydığı xəbərə görə, Türkiyə Suriya əməliyyatlarında ABŞ-a dəstək verəcəyini öhdəsinə götürüb. Pentaqon yaxın günlərdə Rakka əməliyyatına başlayacağını açıqlayıb. İraqın Mosul şəhərinin isə terrorçulardan təmizlənməsi əməliyyatı üçüncü həftədir davam edir. ABŞ başda olmaqla, koalisiya qüvvələri burada quru hərbi qüvvələrinə havadan dəstək verir.

Lakin İraq rəhbərliyinin özündənrazı, faktiki, anti-Türkiyə bəyanatlarına rəğmən artıq aydındır ki, Mosul əməliyyatı da Türkiyənin qurudan sənballı hərbi dəstəyi olmadan gözələnən nəticəni verməyəcək. Qardaş ölkəni narahat edən həm də o halda Türkiyəyə yeni böyük qaçqın ordusu-

nun yön ala biləcəyi ilə bağlıdır.

O da diqqətçəkəndir ki, Moskvada Akar-Gerasimov görüşündən dərhal sonra Rusiya Hələb şəhərindəki müxaliflərə xəbərdarlıq edib. Axar.az xəbər verir ki, bu barədə Baş Qərargah rəisi Valeri Gerasimov məlumat verib. Onun sözlərinə görə, müxaliflərə noyabrın 4-də saat 09:00-dan 19:00-a kimi şəhəri silahları ilə birgə tərk etmək barədə xəbərdarlıq olunub.

General müxalif qüvvələrin bu təklifi qəbul etdiyini də bildirib: "Bütün terrorçu liderlərə səsənərək şəhəri tərk etmələri ilə bağlı xəbərdarlıq etdik. İki dəhliz yaradılacaq. Biri Türkiyə-Suriya sərhədində, digəri isə İdlib istiqamətində olacaq. Cümə günü dinc sakinlərin şəhərdən çıxarılması üçün 6 əlavə dəhliz açılacaq".

Dönəmin həssaslığı həmçinin onunla bağlıdır ki, ABŞ-da prezident seçkiləri finişə yaxınlaşıb və köhnə komandanın çamadan ovqatı fəvqəldövlətin xarici siyasəti ilə bağlı müəyyən boşluq yaradacaq. Regionla ilgili boşluq isə yene NATO və ABŞ-ın bölgədəki

esas müttəfiqi Türkiyə hesabına dondurula bilər.

Qardaş ölkənin yaxın həftələr üçün önəmi bu baxımdan da artmış sayıla bilər. Rusiya-Türkiyə münasibətlərinin normal məcraya düşməsi isə Ankaranın bölgədə rolunu daha dayanıqlı və vazkeçilməz edir, onun manevr imkanlarını artırır.

Sözü ona gətiririk ki, Yaxın Şərq böhranının aradan qaldırılmasından dolayı yaxın həftələr ən azından, bir durulma, aydınlaşma və saat əqrəblərinin tutuşdurulması dönəmi olacaq. Bir şey dəqiqdir ki, Suriya böhranı, ömrü uzanan İŞİD terroru global və regional oyunçuların qəti qərarlar vermək zorunda qoyub.

Türkiyənin episentriində duracağı Suriya "acılımi", İŞİD-lə mübarizə məsələsində yekdillik və ya anlaşma, qardaş ölkənin Rusiya, ABŞ və region üçün gündən-günə artan önəmi və oynadığı bufer rol isə Qarabağ üçün dinc açılıma da vəsile ola bilər. Türkiyənin uğuru bu üzəndən Azərbaycan üçün indi ikiqat, üçqat dəyər kəsb edir.

□ Analitik xidmət

İraqın Mosul şəhəri ətrafında aparılan hərbi əməliyyatlar illərdir ki, İŞİD tərəfindən qətlə məruz qoyulan türkmən əhalinin durumunu daha da ağırlaşdırıb. Türkmən liderlər Azərbaycana da müraciətlə müharibə dəhşətlərini yaşayan mülki əhaliyə yardım göstərilməsini xahiş edirlər. Deputat, Azərbaycan-İraq parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Qənirə Paşayeva ötən saylarımızdakı müsahibəsində türkmən qardeşlərimizə yardım etməklə bağlı təkliflərini vermişdi. Həmçinin deputat həmkarı, "Qızıl Aypara" Cəmiyyətinin prezidenti Novruz Aslanla bu barədə müzakirələr aparacağını bildirmişdi. Bəs "Qızıl Aypara"nın rəhbərliyi vəziyyətlə bağlı nələri düşünür? N.Aslanla bu barədə danışdıq. Öncə bildirdi ki, deputat həmkarının fikirləri ilə tanışdır:

- İki il bundan qabaq bir yardım kampaniyası keçirilmişdi və millət vəkili, elə mən də, Qənirə xanım da iştirak etdik. O zaman biz Suriyanın "Qızıl Xaç"ına yardım göndərdik. Bu təkliflə bağlı isə gərək biz müzakirə edək, baxaq. Ehtiyac olsa, biz belə bir kampaniya keçirə bilərik.

- *Amma bu gün İraqdakı türkmən əhali acınacaqlı durumdadır. Türkmən liderlər də Azərbaycan və Türkiyədən ciddi dəstək gözlədiklərini deyirlər. Sizin cəmiyyət necə, türkmənlərə yardım göndərə bilərmiz?*

- "Qızıl Aypara" Cəmiyyətinin xətti ilə olduğuna görə biz milli, irqi və dini fərq qoya bilmərik. Ona görə də o zaman toplanmış yardımları Suriya "Qızıl Xaç"ına göndərdik. İndi Qənirə xanım bu ideyanı verib, mən də

"Türkmənlərə yardım kampaniyası başlasa, ilk iştirak edənlərdən olacam"

Deputat Novruz Aslan: "Amma biz konkret olaraq türkmənlərə yardım göndərdiyimizi məqsəd kimi qarşımıza qoya bilmərik"

onu dəstəkləyirəm. Amma biz digər insanlarla da məsləhətləşəcəyik. Gərək elə etməyək ki, kampaniya elan olunsun və orada istəmədiyimiz, bizə layiq olmayan məbləğ yığılsın. Biz gərək əvvəlcə baxaq, gərək bu kampaniyayı dəstəkləyən iki nəfərdən başqa qüvvələr varsa, onda bu kampaniyaya başla

ya bilərik. Ona görə də gərək əvvəlcə biz bir sosial sorğu keçirək. Həm də vacib deyil ki, kampaniyaya "Qızıl Xaç" və ya "Qızıl Aypara"nın xətti ilə keçirilsin. Özü də biz artıq bunu etmişik. Ona görə də əgər millət vəkili istəyirlərsə, kampaniya keçirsinlər, mən də onlara qoşulum. Amma əgər bu "Qızıl Aypara" Cəmiyyətinin

xətti ilə olacağına, biz artıq onlara yardım etmişik, həm Türkiyə, həm də Suriya "Qızıl Ayparası"na yardım etmişik. Gərək biz federasiya ilə məsləhətləşək, mümkün olarsa, biz də yardım göstəririk. Dediym kimi, kampaniya olsa, mən də millət vəkili kimi qoşulacağam və fərdi qaydada maddi yardım edəcəyəm. Məsələn, sabah sizin qəzet bu kampaniyayı başlatdıqını elan etsə, bilin ki, artıq iki nəfər kampaniyada iştirak edən adaminiz var - Qənirə xanım və Novruz

- Türkiyənin "Qızıl ay"ı onlara yardım edir. Ancaq biz bunu ünvanlı şəkildə edə bilmərik, insanlar hansı dinə, dilə, millətə məxsus olmasına baxmayaraq, onlar qaçqındır. Lakin əgər çoxluq türkmənlərin tərəfindədirsə, yardımın çoxu da onlara çatacaq. Bununla belə, biz konkret olaraq türkmənlərə yardım göndərdiyimizi məqsəd kimi qarşımıza qoya bilmərik. Söhbət "Qızıl Aypara" və "Qızıl ay" hərəkatından gedir. Ancaq kim istəyirsə, getsin Suriya, yaxud da İraq

elan olursa, biz də baxacağıq, "Qızıl Aypara"nın xətti ilə edək, yoxsa... Kim kampaniya başlasa, şəxsən mən qoşulacağam. Çünki "Aypara"nın xətti ilə yardım göstərmək və bildirmək ki, məhz bu insanlara yardım ediləcək, bu, bizim prinsipimizə uyğun gəlməyəcək.

- *Amma siz Azərbaycanı öz vətəni sayan, həm də özlərini Azərbaycan türkü hesab edənlərin müraciətinə bir azərbaycanlı olaraq da münasibət bildirə, deputat kimi ciddi bir prosesi başlada bilərsiniz...*

- Mən bir vətəndaş olaraq münasibətimi bildirdim. Bir daha deyirəm ki, əgər belə bir kampaniya keçirilsə, mən Qənirə xanımla bərabər fərdi qaydada, bir azərbaycanlı olaraq türkmənlərə dəstək məqsədilə bu prosese qatılacağam. Siz məndən şəxsi münasibətimi soruşsunuzsa, cavabı budur. "Qızıl Aypara" Cəmiyyətinin sədri kimi cavabımla maraqlanırınsızsa, ona da yuxarıda cavab verdim.

- *Novruz müəllim, bir məsələ barədə də soruşum: Kəlbəcər rayonu ərazisində Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən girov götürülmüş iki nəfər - Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin taleyi də ciddi narahatlıq doğurur. Onların azadlığına nail olmaq üçün sizin təşkilatın xətti ilə nə etmək olar?*

- Bu məsələ "Qızıl Aypara" Cəmiyyətinin mandatına uyğun deyil. 1997-ci il razılaşmasına uyğun olaraq hərbi və girov götürülmüş şəxslərlə Beynəlxalq "Qızıl Xaç" Komitəsi məşğul olur, onun da burada Bakı nümayəndəliyi var. Onlar birbaşa o işlərlə məşğuldurlar.

□ **Elsad PAŞASOY**

Tanınmış yazarlar şair-publisist Taleh Həmidini necə andı...

"Dünyada, Azərbaycanda saf, təmiz və təmənnasız insanların sayı bir nəfər də azaldı..."

Şair, publisist və jurnalist, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Taleh Həmid noyabrın 1-də 64 yaşında vəfat edib. O, bir sıra mətbu orqanlarda - "Ulduz" jurnalında şöbə müdiri (1979-1989), "Yeni fikir" qəzetində baş redaktor (1989-1992), "Müstəqil qəzet" in təsisçisi və baş redaktoru (1992-2005) vəzifələrində işləyib. 2005-2015-ci illərdə Regionların İnkişafı İctimai Birliyinin sədr müavini olub.

Taleh Həmidini tanıyan, onunla müəyyən dövrlərdə birgə çalışmış, əməkdaşlıq etmiş bir neçə tanınmış qələm sahibi xatirələrini "Yeni Məsəvat"la bölüşüblər.

Məsəvat.com saytının baş redaktoru, tanınmış yazar Xəlil Kazımlı Taleh Həmidini 1980-ci illərdən tanıdığını, şeirlərinin əsl poeziya nümunəsi olduğunu bildirdi: "Mən Taleh Həmidini ötən əsrin 80-ci illərdən tanıyıram. Bir dəfə hansısa tədbirdə şeir oxudu - "Belə yağmayacaq bir də bu yağış". Sevgi şeiri idi və əsl poeziya nümunəsiydi. O zamandan onun imzası yaddaşımada ilişib qaldı.

Sonradan tale elə gətirdi ki, üz-bürsət tanış da olduq, söhbət elədik. Əsl ziyalıydı, əsl şair idi. Təvazökar adam idi, özünü gözə soxanlardan deyildi. O, mənə yaddaşımada parlaq misrələri və ziyalı obrazıyla qalacaq".

"Azərneşr" in baş redaktoru, tanınmış publisist, keçmiş deputat Ələvsət Ağalarov isə T.Həmid kimi əsl ziyalının vəfatı xəbərindən sarsıldığını bildirdi: "Qara xəbərlər İkinci Dünya müharibəsində, Qarabağ savaşında olduğu kimi ard-arda gəlməkdədir. Bir qəbirin torpağı soyumamış təzə bəd xəbər alırsan. Bir həftə öncə görüşdüyüm dəyərli ziyalı-

mız, gözəl şair, dostumuz Taleh Həmidin qəflətinə vəfat etdiyini eşitdim. Sarsıldım. Dəyərli ziyalını itirdik. Allah rəhmət eləsin".

APA TV-nin Xəbər müdiri, tanınmış yazar Cavid Cabbaroğlu bildirdi ki, Taleh Həmidini əsl şəxsiyyət, simasını qoruyan ziyalı olaraq tanıyır: "Həyatda rastlaşdığımız elə insanlar olur ki, onları gec tanımağımıza və tez itirməyimizə, sağ ikən onlarla çox vaxt keçirməyimizə dərin peşmançılıq hissi keçiririk. Taleh Həmid mənə üçün belə insanlardan, şəxsiyyətlərdəndir. Onunla 2005-ci ildə tanış olmuşduq. 90-cı illərdə öz rəhbərliyi ilə çıxan məşhur "Müstəqil qəzet"i bərpa etmək qərarı vermişdi. Qəzet bu dəfə istiqbal şairimiz Əhməd Cavadın oğlu, sabiq millət vəkili Yılmaz Axundzadənin təsisçiliyi ilə iki

dildə çıxacaqdı. Azərbaycan türkcəsindəki "Müstəqil qəzet"ə Taleh Həmid, rus dilindəki "Nezavisimaya qazeta"ya Rasim Ağayev rəhbərlik edəcəkdə. Dövrün siyasi şərtləri səbəbindən qəzet bir ilə yaxın - əvvəl gündəlik, sonra həftəlik formatda nəşr olundu. Bu müddətin cəmi dörd ayını birlikdə işlədik Taleh müəllimlə. Amma bu 4 ay aramızda səmimi dostluq münasibətlərinin yaranması üçün kifayət etdi. O, tanışlığın içərisində həyatın biciklərindən uzaq, insanlara tez inanan biri idi. Sanki bu dünya üçün doğulmamışdı. Ondakı saflıq adamı bəzən çox təəccübləndirirdi. Hərdən düşündüm - axı necə ola bilər ki, bu qədər saf, sadə (lövh), hamıya inanan bu adam 90-cı illərin siyasət burulğanında ölkənin iki məşhur qəzetinə - "Yeni fikir"ə və

"Müstəqil qəzet"ə rəhbərlik edib? Məntiqlə gəncliyində şöhrəti yaxalamış, dövrünün məşhur "Ulduz" jurnalında 12 il şöbə müdiri işləmiş, 1985-ci ildə SSRİ Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmiş, 1986-cı ildə Respublika Lenin Komsomolu mükafatına layiq görülmüş, indinin özündə də nazirlərin sözünü yerə salmadığı adam belə olmamalı idi axı. Amma Taleh Həmid beləydi və inamında dəfələrlə sarsılmasına baxmayaraq, insanlara qarşı münasibətdə yeganə silahından - dürüstlüyündən sonadək əl çəkmədi.

1996-cı ildə həyatdan çox ağır zərbə almış, 12 yaşlı qızı Sevinci sağalmaz xəstəlikdən itirmişdi. Bu hadisə onun sağlıq durumunda ciddi fəsadlar buraxdı və sonrakı xəstəliklərinə rəvac verdi. Amma heç vaxt onu səhhətindən şikayətlənən

görmədik. Hətta xəstəxanada olanda belə ziyarətinə getmək istəklərimizi geri çevirirdi.

Lətifə danışmağı çox sevdi. Bir çox şair və yazıçılarla bağlı lətifələri özünəməxsus yumorla danışmaq bacarığını Tanrı ondan əsirgəməmişdi. Günün istənilən saatında Taleh müəllimdən zəng gələndə bir lətifə eşidəcəyimizi təxmin edirdik. Salam-kəlamdan sonra ən çox eşitdiyimiz cümlə isə "qulaq as, səndən bir söz soruşum" olardı.

Taleh Həmid getdi. Dünyada da, Azərbaycanda da saf, təmiz və təmənnasız insanların sayı bir nəfər də azaldı. Ondan bir də olmayacaq. Xatirəsi isə onu tanıyanların ürəklərində daim yaşayacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Dünən apreldəki 4 günlük müharibənin başlanmasından 7 ay ötdü. Cəbhə xəttində isə son günlər yenidən gərginlik hökm sürməkdədir. Düşmən tərəfin təzədən tərribatlarla əl atması müşahidə edilir. Artıq bir çox hərbi və siyasi ekspertlər vəziyyətin istənilən an genişmiqyaslı hərbi toqquşmaya keçə biləcəyi haqda xəbərdarlıq etməyə başlayıb. Əcnəbi analitiklər də durumun çox təhlükəli olması haqda SOS signalı verməkdədirlər.

Oleq Kuznetsov

"Bu gün Azərbaycan və erməni silahlı qüvvələrinin təmas xəttində baş verən hadisələr 9 ay öncəki, aprel əməliyyatları ərəfəsi situasinya çox xatırladır. O vaxt da ön mövqələrdə atışmaların tezliyi və intensivliyi kəskin artmış, ardınca artilleriya duelinə çevrilmişdi. Və günün birində kiminsə əsəbləri dözmədi və hər iki tərəf 4 günlük eskalasiyaya tuş gəldi - hansı ki, nəticədə hərbi qələbə Azərbaycan hərbiçilərinin oldu". Bu sözləri tanınmış rusiyalı tarixçi-analitik Oleq Kuznetsov rusdilli vesti.az saytına müsahibəsində bildirib.

Onun sözlərinə görə, yaxın zamanlarda yeni açıq hərbi qarşıdurma baş versə, o, heç də əvvəlkindən az kəskin olmayacaq: "Bu isə tək cəbhə hərbi yox, mənəvi-psixoloji faktorlarla əlaqəli olacaq. Azərbaycan hərbiçiləri öz xalqına və bütün dünyaya sübut etməyə çalışacaqlar ki, aprel qələbəsi təsadüfi və ya məqamın uğurluluğu ilə bağlı olmayıb. Ermənilər də bütün dünyaya, ilk növbədə isə özlərinə isbat etmək istəyəcəklər ki, aprel uğursuzluğu təsadüfi olub və bundan sonra onların başına bir də belə şey gəlməyəcək".

Analitik hesab edir ki, əgər döyüşlər başlasa, bu, müharibədə mənəvi üstünlük uğrunda döyüş olacaq: "Əgər azərbaycanlılar qalib gəlsə, o zaman onlar Ermənistanı olduqca güclü təzyiqlə rıçaqı əldə edəəcəklər. Bunun ardınca ermənilərin işğal edilən

diyi torpaqların boşaldılması sürətli xarakter alacaq. Ermənilər üstünlük əldə eləsə, Dağlıq Qarabağla bağlı mövcud situasiya daha bir neçə il uzanacaq. İndiki situasiyada lokal olsa belə, istənilən miqyaslı toqquşma qarşı duran tərəflərin hər biri üçün özünəməxsus "həqiqət anı" olacaq. Yeni məhz onda hər bir tərəfin potensial imkanları açıq şəkildə üzə çıxacaq. O zaman biləcəyik ki, kimi cəsarət, kimi isə ötkəmlik idarə edir. İstənilən səhv böyük uğursuzluqla nəticələnə bilər. Bildiyim qədər Azərbaycanın hərbi naziri Zakir Həsənov bütün bunları çox yaxşı başa düşür. Ona görə də o, indi cəbhə xəttində qoşunların təftişi ilə məşğuldur, təcili şəkildə olan qüvvələrin potensial və imkanlarını yoxlayır. Əlbəttə ki, bu təftiş yoxlanışı qoşunların hərbi texnikanın qiymətləndirilməsinə keçidi ilə də bağlı ola bilər. Ancaq belə bir təftiş çox qərribə şəkildə düşmən tərəflərin təmas xəttində vəziyyətin gərginləşdiyi dövərə təsadüf edir".

Rusiyalı tarixçi növbəti hərbi eskalasiya variantında Moskvanın bu eskalasiyaya mümkün müdaxiləsi barədə danışdı: "Azərbaycanda mənə tez-tez soruşurlar ki, müharibə təzədən alovlanarsa, Rusiyanın reaksiyası necə olacaq? Mənim Kremlin hərbi əməliyyatların başlamasına reaksiyasının necə olacağı barədə baxışım belədir: nə qədər ki, döyüş əməliyyatları işğal altındakı Azərbaycan

"Müharibə uzaqda deyil!" xəbərdarlıqları çoxalır

Cəbhə xəttində düşmən tərribatlarının artması xarici ekspertlərin də diqqətini çəkib; **rusiyalı tarixçi-analitik:** "Azərbaycan ordusu Dağlıq Qarabağa girse..."

ərazilərində gedəcək, xüsusən də keçmiş DQMV-nin inzibati sərhədləri aşılmasından, sifət onun ətrafındakı rayonların azad edilməsi yönündə gedəcək, o zamana kimi Rusiya hökuməti yalnız diplomatik təzyiqlərdən istifadə edəcək. Moskva defələrlə bəyan edib ki, İrəvan 5 və ya 7 rayonu geri verməlidir və əgər bu, baş vermirsə, Bakı onları güc yolu ilə qaytara bilər. Sərhədlərin aşılması daha əsəbi reaksiya doğuracaq ki, Azərbaycan ona hazır olmalıdır".

Bununla belə, Oleq Kuznetsov hadisələrin bu cür inkişaf ssenarisinin sifət öz şəxsi mövqeyi olduğunu vurğulayır və yanlı biləcəyini də istisna eləmir. "Buna bəraət kimi yalnız onu deyə bilərəm ki, səhv ehtimalı obyektiv informasiya qitliyi ilə bağlıdır. Hərbi dövrü şəraitində buna nəinki mülki şəxsin, üstəlik də, xarici dövlətin vətəndaşının ümid eləməsinə dəymir. Mən ümumi mülahizələrimin yekununu, situasiya ilə bağlı hisslərimi dedim. Ancaq hisslər emosiya kimidir. Onları analiz üçün material qitliyi üzündən çox tez-tez yanlı da

ola bilər", - sonda analitik eləvə edib.

Müharibə riskinin artması isə ilk növbədə Qarabağ danışıqlarında yaranan durğunluq, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin dişsiz fəaliyyəti və təbii ki, o sırada iki həmsədr dövlət - ABŞ və Rusiya arasında son vaxtlar kəskinləşən münasibətlər şərtləndirir. Hətta vəziyyətə ABŞ-da yaxınlaşan prezident seçkilərinin (8 noyabr) təsir etdiyini düşüncələr var.

"Rusiyanın Dağlıq Qarabağla bağlı hazırkı susqunluğunun səbəbi 8 noyabrda ABŞ-da keçiriləcək seçkilərlə bağlıdır. Məhz bu seçkidən sonra dünyanın gedişatı dəyişəcək. Moskva da bu üzədən müəyyən addımlar atmaqdan çəkinir". Bunu axar.az-a açıqlamasında politoloq Arzu Nağıyev deyib.

Ekspert hesab edir ki, prezidentin Qarabağla bağlı son bəyanatı açıq şəkildə məsələnin paket şəkildə həll olunmayacağına dair bir mesaj idi: "Qarabağ problemi yalnız mərhələli şəkildə həll olunmalıdır. Rusiyadan Ermənistanı verilməsinə bu mesajın ardından

ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri dərhal regiona səfər etdilər. Ermənistan rəhbərliyi isə paket həll variantının üzərində dayanıb. Rusiya SSRİ-nin varisidir və bu yanan ocağın yaradılmasında SSRİ-nin birbaşa rolu olub. Ona görə də Rusiya məsələni sona qədər yerinə yetirməlidir".

"Sankt-Peterburq görüşündə ilk dəfə uzun müddət-dən sonra müəyyən bir müsbət hal yaranmışdı. Lakin hakimiyyətdən, hətta canını qorumaq üçün atacağı görüşlərdə İrəvana qayıtdığı müddətdə artıq məhv ediləcəyini bildiren Sərkisyan bu dəfə də siyasi gedişlər edərək hökumət dəyişikliyinə getdi. Hətta separatçılarla görüşündə yenidən müstəqilliklə bağlı bəyanatlar verdi. Bu ərəfədə Rusiyanın regionda öz nüfuzunu qorumaq üçün atacağı addımlar çox müsbət qiymətləndirilsə də, İrəvanın bu variantları Moskvanı müəyyən tərəddüdlərə gətirdi. Bilirsiniz ki, Türkiyə ilə Rusiya arasında NATO sərhədi məhz Ermənistanı keçir. Ermənistanı cəmləşən "İsgəndər" raketlərinin izinin məhz Qarabağda silinməsi isə heç də

gözlənilməz olmadı" - politoloq qeyd edib.

Ekspert Cənubi Qafqazda mümkün real təhlükə fonunda Qarabağ münaqişəsinin həllini sürətləndirməkdənsə, əks mövqeyi seçən Rusiyanın hazırkı susqunluğunu belə izah edib: "8 noyabrda ABŞ-da keçiriləcək seçkilərdən sonra dünyanın gedişatı dəyişəcək. Fikrimcə, Moskva da məhz bu üzədən müəyyən addımlar atmaqdan çəkinir. Bu da separatçıların Qarabağda və Talış kəndində müəyyən manevrlər etməsinə gətirib çıxarır. Nə qədər sülh tərəfdarı olsaq da, istənilən vaxt məsələnin hərbi yolla həllinə hazır olmalıyıq. Lakin bu, iki dövlət arasında olanlar müharibə, yaxud antiterror əməliyyatları ilə nəticələnməyə, böyük regional qarşıdurmaya gətirib çıxara bilər".

Beləliklə, həm yerli, həm də xarici analitiklər səviyyəsində "Müharibə uzaqda deyil" xəbərdarlıqları çoxalmaqdadır. Bu isə ən çox vasitəçi dövlətləri qayğılandırır. Çünki həlli uzanan konfliktin təzədən qaynar fazaya keçməsi bu dəfə onları da üz-üzə gətirə bilər.

İran parlamentində (İslami Şura Məclisi) "Türk fraksiyası"nın yaradılması son günlərin ən önəmli hadisələrindən biri oldu. Baxmayaraq ki, mediada bu mövzuya geniş yer verilmədi. Bununla bağlı xəbərdə deyilir ki, 100-ə yaxın (daha əvvəl 60 olduğu bildirilirdi - K.R.) türk əsilli millət vəkili fraksiyada birləşib.

Qeyd edək ki, İranda 31 seçki vilayətinin 19-dan türk əsilli millət vəkili seçilib. İran parlamentində Azərbaycan əraziləri ilə yanaşı, digər bölgələrdən, o cümlədən İsfahan, Tehran kimi şəhərlərdən də türk əsilli deputatlar var. 290 yerlik İran parlamentində 100 nəfərlik deputat fraksiyası 35 faizlik səs deməkdir və bu da o deməkdir ki, fraksiya parlamentin işində ciddi təsirə malik ola bilər. Yeri gəlmişkən, yayılan məlumatlarda fraksiya üzvü deputatlardan 25-nin Mərkəzi Şura üzvü olduğu qeyd olunur. Yeni fraksiyanın sədri Təbrizdən olan millət vəkili Məsud Pezeşkian seçilib. Urmiyadan olan millət vəkili Nadir Qazipur və Ərdəbiləndən olan millət vəkili Rza Kərimi fraksiyanın sədr müavinləri seçiliblər. Bu barədə fraksiyanın sözcüsü Zəhra Sai məlumat verib. Fraksiya İranda türklərin yaşadığı bölgələrin problemlərinin həllinə dəstək vermək məqsədilə yaradılıb.

Fraksiyanın üzvlərinin böyük çoxluğu Təbriz, Tehran, Qum, Urmiya, Meşkinşehr, Ərdəbil kimi bölgələrdən seçilən millət vəkili olub. Qeyd edək ki, İranda ali qanunverici orqanda türk adı ilə deputat fraksiyasının yaradılması bu ölkənin son 100 illik tarixində çox mühüm hadisədir. Məsələ ondadır ki, 1925-ci ildə Qacar sülaləsinin devirən Məhəmməd Rza Pəhləvi hakimiyyətə gəldikdən sonra İranda türklər sıxışdırılıb. 1979-cu il İran İslam İnqilabından sonra ölkədə bütün etnik qrupların haqları konstitusiyaya ilə tanınsa da xüsusən də Azərbaycan türklərinin ana dilində məktəblərinin

olmaması, bir sıra milli-mədəni haqlarının verilməsi ilə bağlı problemləri vardı. Hətta son illərə qədər rəsmi mediada türklər haqda "azərilər" deyilirdi. İndi isə vəziyyət dəyişib və İran qanunvericilik orqanında belə bir fraksiyanın yaradılması təbii ki, türklərin problemlərinin həllinə də ciddi təsir edəcək. Bu mənada türk millət vəkillərinin fraksiya yaratması təqdir olunan, həm sosial-siyasi, milli haqlar baxımından əhəmiyyətinə görə əvəzsizdir.

Maraqlıdır ki, yeni yaradılan türk fraksiyasında təmsil olunan deputatlar hakimiyyətə yaxın şəxslərdir. Fraksiyanın sədri Məsud Pezeşkian "İslahatçı"lara yaxın şəxs olsa da, qrupda çoxlu sayda "mühafizəkar" qrupdan olan deputat da var. Bu isə onu göstərir ki, yeni fraksiya hansısa siyasi qrupun layihəsi deyil, daha çox milli və sosial məsələlər ətrafında birləşən insanlardır. O zaman sual yaranır: İran dövlətinin türk adı ilə siyasi təşkilat yaradılmasına yaşıl işıq yandırmasının səbəbi nədir?

Belə görünür ki, İran hakimiyyəti bölgədə dəyişən şərtləri və təhdidləri nəzərə alaraq bir sıra mühüm addımlar atıb. Onlardan biri də türk əsilli siyasətçilərin fəallaşdırılması və onların vasitəsilə türkdilli xalqların etnik və sosial məsələlərini həll etmək olub. Məsələ burasındadır ki, Tehran hazırda bir sıra ölkələrlə ciddi rəqabət, hətta müharibə vəziyyətindədir. İranın xüsusən də son 5 ildə Yaxın Şərqdə aktiv oyunçu kimi çıxış etməsi onun rəqiblərinin həm sayına, həm də fəallığına artan istiqamətdə təsir edib. Ənənəvi ABŞ, İsrail kimi

İranda "Türk açılımı"nın səbəbi

İslam Respublikası xarici təhdidlərə qarşı ölkə daxilində problemləri mövzularını həll etməyə çalışır

düşmənlərlə yanaşı, hazırda Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Küveyt, Bəhreyn, Qətər, Misir, Türkiyə kimi dövlətlərlə faktiki olaraq İran arasında açıq və ya gizli savaş gedir. İran ordu zabitləri Suriyada və İraqda faktiki olaraq ərəb ölkələrinin dəstəklədiyi silahlı qruplarla savaşır. Bundan başqa, Yəmən olayları, eləcə də Məkkədəki faciə, Şeyx Baqir Nimrin qətlə yetirilməsi ərəb ölkələri ilə İran arasında düşmənçiliyi daha da dərinləşdirib.

Səudiyyə Ərəbistanı hakimiyyəti İranın bu ölkə daxilində 20 faizə qədər işə üzərində təsirə malik olmasını, eləcə də

İranın dəstəklədiyi Husi hərəkatının Yəməndə hakimiyyətə gəlməsini özünə qarşı təhdid olaraq görür. Məhz buna qarşılıq Riyad son illərdə İranın daxilində tərxiatlar törətməyə çalışır. Əvvəl bu tərxiatlar daha çox Cənub-Şərq vilayətlərində, əsasən sünnilərin yaşadığı bölgələrdə törədilirdi. Pakistan sərhədindən İrana keçən silahlılar terror və tərxiat törədib, eyni zamanda məzhəbi gərginlik yaratmağa çalışırdılar.

Ancaq eyni zamanda səudular İranda ən böyük etnik qrup olan Azərbaycan türklərini və ümumilikdə etnik qruplar

vasitəsilə İranda etnik çalxalanma yaratmağa çalışırlar. Yeri gəlmişkən, Corc Buşun prezidentliyi dövründə ABŞ hökuməti hər il rəsmi olaraq büdcədən İranda etnik qruplara dəstək məqsədilə milyonlarla dollar vəsait ayırırdı. Görünür ki, indi bu projeyi həm də Səudiyyə Ərəbistanı aparmağa çalışır. Yeri gəlmişkən, bu ilin sentyabrında Güney Azərbaycan İstiqlal Partiyasının Avropada mühacirətdə fəaliyyət göstərən bir qrup nümayəndəsi Səudiyyə Ərəbistanına səfər edib və burda yüksək səviyyəli görüşlər keçiriblər. Hətta Azərbaycanlı qonaqları Kral Salman da qəbul edib. Görüşlərdə iştirak edən Saleh İldırım "Amerikanın Səsi"ni müsahibəsində səfər zamanı deyib ki, türk, ərəb, kürd, bəluç və türkmən qruplarından təmsilçilərin Səudiyyə Ərəbistanına dəvət edilməsi neft zəngini bu ölkənin İrana "baxışının dəyişdiyini" və ölkənin "qeyri-fars millətlərini" tanımaq istədiyini göstərir.

Ötən ay isə Səudiyyə Ərəbistanının sabiq təhlükəsizlik generalı və hazırda Səudiyyə Ərəbistanının Strateji Tədqiqatlar Müəssisəsinin rəhbəri Ənvər Eşqi deyib ki, İranda Azərbaycanın, Kürdüstanın, Xuzistanın, Bəlucistanın və Türkmənistanın istiqlalıyyəti yönündə hərəkatlar ərəblərin İran təhlükəsindən qorunmasına şərait yaradır.

Bundan başqa, Yaxın Şərqdə müharibənin sərhədlərinin genişlənməsi, terror və etnik münaqişənin yayılması, bir sonrakı hədəfin Türkiyə və ardınca İran olacağı haqda iddialar təsdiqləyir. İranda da yaxşı bilirlər ki, İŞİD vasitəsilə olmasa da, bir sonrakı mərhələdə Türkiyə və İranda etnik, məzhəbçi toqquşmalar baş verəcək. Bunun qarşısını almaq üçün yeganə yol isə əvvəlcədən lazımı addımları atmaqdır.

Görünür ki, hazırda İran hakimiyyəti bu yöndə addımlar atır. Bunlardan biri də parlamentdəki türk fraksiyasıdır. Yeri gəlmişkən, bir neçə ay əvvəl (avqustda) Təbriz Universitetində türk dili və ədəbiyyatı bölümünün yaradılması xəbəri yayıldı. Artıq ilk qəbul da var. Belə görünür ki, hökumət türk əhalinin milli-mədəni hüquqları ilə bağlı bir sıra ciddi addımlar atacaq.

□ **Kənan Rövşənqızı**

İsveçdəki qaçqın düşərgələri, müvəqqəti saxlanma yerləri ilə bağlı ilginclik məlumatlar

Rahib Kazımlı: "Ailələr ayrıca otaqda, tək gələnlər isə iki-iki, üç-üç yerləşdirilir, doyunca yemək verilir, paltar yumaq və duş-tualet də ölkə standartına uyğundur..."

Ötən saylarımızdan birində sizi İsveçdəki mühacirlər üçün saxlanma yerindən hazırlanmış materialla tanış etmişdik. Musavat.com-da dərc edilən yazı və videodan sonra mövzu daha da böyüdü. Məlum oldu ki, bu ölkədə miqrantlar üçün yüksək səviyyəli saxlanma yerləri ilə yanaşı, aşağı standartlı düşərgələr də var.

Əldə etdiyimiz faktlara görə, bu tip məkanlardan birinin adı "Vandrahem"-dir. Bu isə hotel tipli məkandır. Burada yaşamaq xərcləri hoteldən xeyli ucuzdur. Bu tipli yerlərdə əsasən hər hansı bir sosial problemi olan insanlar yerləşdirilir. Yəni həm İsveç vətəndaşları, həm də sığınacaq icazəsi olan əcnəblər. Ailəsinin problemi olduğu üçün onlarla yaşaya bilməyən və ya ev problemi olan insanlar, eləcə də İsveçdə sığınacaq aldığı halda ev tapa bilməyən miqrantlar müvəqqəti olaraq bu tipli qalma yerlərində yerləşdirilir. Yəni ev tapılana qədər

insanları küçələrə atırlar və bu məsələləri də şəhər bələdiyyəsinin sığınacaq almış qaçqınlarla iş üzrə sosial kantonu həyata keçirir. Bu tipli yerlərdə qalma haqqı ucuz olduğundan sosial kontor ən az xərc tələb edən yerləri kirayələyir. Böyük şəhərlərdəki bu tipli yerlərdə sığınacaq baş vurusuz və ya İsveçdə yaşamaq haqqı olmayan insanlar yerləşdirilmirlər. Bir qayda olaraq sığınacaq baş vurusuz miqrantlar kiçik şəhərlərdəki və ya kənd yerlərindəki qaçqın düşərgələrinə göndərilir. Bəzi hallarda bu düşərgələr meşəlik ərazilərdə yer-

ləşdiyindən miqrantlar belə düşərgələrdə qalmaq istəmir və etiraz olaraq gəldikləri avtobusları tərk etməkdən imtina edirlər. Belə etirazlar bir-iki gün davam edir və son nəticədə yaşamaq üçün başqa yer olmadığından gətirildikləri düşərgədə qalmağı məcburən qəbul edirlər.

Daha bir detal da ondan ibarətdir ki, İsveçdəki miqrant düşərgələri 4-5 il əvvəlki kimi deyil. Həm təmizlik, həm yemək məsələsində standartlar son illərlə müqayisədə bir qədər aşağı salınıb. Son iki ildə İsveç mediasında da miqrant düşərgələrindəki davalar, bıçaqlanmalar, seksual xarakterli zorakılıqlar barədə xeyli material yer alıb. Bu əməlləri edənərlə daha çox ərəb və Afrika ölkələrindən gələn miqrantlardır.

Son 2 ildə Suriyadan, Əfqan-

nistandan, Afrika ölkələrindən gələn qaçqınlar İsveçdə miqrasiya məsələlərində böyük problemlər yaradıb. Bu qrupdan olan qaçqınların gəlməsi ilə problemlər yaşandı. Buna daha çox yerli əhali etiraz edir. Sözügedən problemi daim gündəmdə saxlayan isə İsveçdə millətçi partiya kimi tanınan "İsveç demokratları" Partiyasıdır.

Keçən ilin dekabrında İsveç hökuməti miqrasiya siyasətində əsaslı dəyişikliklər etdi. Bu dəyişikliklərə ondan ibarətdir ki, artıq əcnəbilərə İsveçdə daimi yaşamaq hüququ verilməyəcək. Belə ki, miqrasiya idarəsindən müsbət cavab alan miqrantlara 3 illik müvəqqəti yaşamaq icazəsi verəcək. İsveç Miqrasiya İdarəsinin bu ay yaydığı məlumatda deyilir ki, qaçqın düşərgələrində yaşayan və İsveçdə sığınacaq hüququ olan çox sayda miqrantın hələ də miqrasiyanın düşərgələrində yaşayırlar. Bununla bağlı Miqrasiya İdarəsi bələdiyyələrə müraciət edərək, bu miqrantların yerləşdirilməsi və evlə təmin edilməsi üçün müvafiq addımlar atmasını xahiş edib. Lakin bələdiyyələr onlarda bu imkanın olmadığını və bazalarında boş ev olmadığını bildirərək bu miqrantları ən yaxşı halda çadır və idman zallarında yerləşdirəcəklərini bildirdilər.

İsveçdə yaşayan azərbaycanlı mühacir Rahib Kazımlı isə deyir ki, bir çox miqrantlar daimi kəmpdə yerləşdirilənə qədər müvəqqəti saxlanma yerində qalır. Burada ən çoxu 2 ay qalmaq mümkündür. Həmin məkanlar Stockholm, Jiljehonda və Midsomarkransendə yerləşir: "Vandrahem kəmp deyil. Bura hotel standartlarından aşağı səviyyədə olan qisməddətli yaşayış yeridir. Miqrasiya idarəsi bu qisməddətli yaşayış yerinə ayda böyük məbləğdə pul keçirir. "Vandrahem" isveç dilində məqsədsiz gəzib-dolaşmaq mənasını verir, yəni tutaq ki, mən özüm üçün hansısa səyahətə çıxışam və yolüstü gecələmək lazımdırsa bura üz tutaram. "Vandrahem" "kəmp" olmasa belə, qeyd etməliyəm ki, İsveç Miqrasiya İdarəsinin məxsus düşərgələrdəki standart buradakından heç də aşağı deyil. Ailələr ayrıca otaqda, tək gələnlər isə ikibir, üçbir yerləşdirilir, doyunca yemək verilir, paltar yumaq və duş-tualet də ölkə standartına uyğundur. Kitabxanada pulsuz internetdən istifadə edə, oxumaq üçün kitab götürə bilərsiniz. Yəni yazılanlar kimi qorxulu bir yer deyil. İsveç yalnız indi çadırlar qura biləcəyi barədə xəbərdarlıq edib, amma hələ ki heç bir miqrant çadırdə yerləşdirilməyib".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

Bugünlərdə redaksiyamıza sürücülər tərəfindən çoxsaylı şikayətlər daxil olur. Bu şikayətlər daha çox DYP protokollarında yol verilən qüsurlarla bağlıdır. Belə ki, sürücülər onlara gələn protokolları incələmək üçün müvafiq sayta müraciət edir, orda şəxsə özəl kabinet yaradır və protokolları araşdırırlar. Məlum olur ki, bir çox hallarda seriyası fərqli olan, amma rəqəmləri eyni olan nömrə nişanlı, fərqli markalı maşınların yol verdiyi pozuntular bir-birinin adına yazılır. Protokola diqqət edirsən: nömrə eynidir, amma maşının markası da, rəngi də fərqlidir.

Bugünlərdə "Yeni Müsavat" qəzetinin baş direktoru Ələsgər Süleymanov da bir-birinin ardınca bir neçə protokol xətasının zərərçəkəni olub. Ələsgər bəyə yazılan protokollardan bir neçəsində sürət həddinin aşılması göstərilərsə də, onun hərəkət etdiyi zolaq üzrə müəyyən edilən maksimum sürət həddini aşmadığı görünür. Buna baxmayaraq, sürət həddinin aşılması ilə bağlı protokol qeyd alınıb. Bundan başqa, fərqli markalı, amma rəqəmləri eyni olan nömrə nişanlı maşınların yol verdiyi pozuntu da onun adına aktlaşdırılıb. Bu və bunun kimi yol verilən bəzi protokol xətalari isə birbaşa sürücü hüquqlarının tapdanmasına aiddir.

Ümumilikdə isə maraqlıdır; bu kimi xətalı protokolların taleyi necə olur? Belə xətalər sürücünün cibinə girmək, onun hüquqlarını pozmaq sayılırmı? Maraqlıdır ki, bəzən yol polisleri pozuntu sayılmayacaq, dərhal yoluna qoyulan xətalari belə aktlaşdırmaqdan çəkinirlər. Şahidi olduğumuz bir hadisədə olduğu kimi:

sürücü son günlər yağan yağışların və palçıqlı yolların nəticəsində nömrə yeri palçıq olduğu üçün yol polisinin iradı ilə üzləşmişdi. "Dərhal həll edərim" deyən sürücü əlindəki eski ilə nömrə yerini silməyə cəhd etsə də, yol polisi buna mane oldu və fotonu çəkərək, bunu aktlaşdırdı. Təbii ki, bu məqamda yol polisinin etdiyi həm də yazılan hər protokola görə müəyyən faiz həcmində gəlir əldə etməsindən qaynaqlanır. Amma bunun bir orta yolu yoxdurmu? Bir çox hallarda sürücülərin hüquq pozuntuları ilə nəticələnən bu kimi situasiyalarda necə davranmaq lazımdır?

Dövlət Yol Polisinin (DYP) İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi Kamran Əliyev bildirdi ki, xətalər təcə polisler tərəfindən törədilmir. Bir çox hallarda əməkdaşlar yanlışlığa yol verirsə, bəzən də texniki xəta baş verir. Müsahibimizin sözlərinə görə, dövlət qeydiyyat nişanından hansısa hərfin, rəqəmin yanlış qeyd alınması yanlış protokollaşdırma ilə nəticələnir: "İldə 2.5 milyon pro-

Yanlış protokolla üzləşən sürücü nə etməlidir?

Kamran Əliyev: "İldə 2.5 milyon protokol tərtib olunursa, bunun 25-də yanlışlığa yol verilməsi mümkündür"

"Bu xətalərin qarşısının alınması üçün vətəndaş müraciət edə bilər"

tolok tərtib olunursa, bunun 25-də xəyata yol verilməsi mümkündür. Bu, ola bilər və dünyanın hər yerində belə hal-

halda da həmin xəta dərhal aradan qaldırılır. Texniki məsələləri işləyib-ışləməməsini bilmək üçün gerek müraciət edilsin. Müraciət olanda onunla bağlı araşdırma aparılır. Müəyyən edilir ki, çatışmazlıq nədən ibarətdir. İnsan faktoru var, ya texnikada problem özünü göstərir. Belə hallar müəyyənəndə aradan qaldırılır. İnsan faktı varsa, yol polisi əməkdaşı tənbeh olunur, ona diqqətli olması ilə bağlı tövsiyələr verilir".

Müsahibimiz dedi ki, yol polisi əməkdaşları qarşısında daha çox protokol yazmaları ilə bağlı hər hansı öhdəlik yoxdur. Sadəcə, yol verilmiş yol hərəkət qaydaları pozuntularına qarşı diqqətli olmaları ilə bağlı tələb var: "Hansısa əməkdaşın xidməti ərazisində neqliyyat hadisələrinin sayı bir qədər artıqdırsa, qayda po-

zuntuları çoxdur. O əməkdaşlardan tələb olunur ki, ərazidə maksimum həssas və tələbkar olsunlar. O ərazidə sürücülər qaydaları pozursa, yol-hərəkət qaydaları çoxdursa, inspektordan bu hadisələrə nəzarət etməsi, prinsipial mövqe tutması, xəyata görə protokollaşdırma aparması tələb olunur".

K.Əliyev dedi ki, qayda pozuntusu olan yerdə yol polisindən buna göz yummasını tələb etmək olmaz. Müsahibimizin dediyinə görə, yol polisi əməkdaşının protokollaşdığı aktlara görə gəlir əldə etməsi də təbii və qanunidir: "Hər cərimənin 25 faizi məbləğində vəsait o əməkdaşın əmək haqqına əlavə edilir. Bu, qanunidir və yol polisində buna görə irad bildirmək olmaz".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

Nardaran pirinin qazı kəsilib - korrupsiya iyindən baş çatlayır

"Azəriqaz" və "Azərişiq" prezident İlham Əliyevin göstərişini sabotaj edir, yoxsa bu, hansısa xırda məmurun öz fəaliyyətidir?

Bakının Nardaran qəsəbəsində yerləşən 7-ci imam Museyi Kazımın qızı Rəhimə xanım ziyarətində kommunal problemlər yaranıb. Pire qaz verilişi aylar əvvəldən dayandırılıb, işığa görə müqəddəs ocağa 89 min manat borc yazılıb. Ötən sayımızda "Nardaranlılardan silinən işiq borclarını tələb edən kimlərdir?" sərəlvhəli yazıda http://musavat.com/news/olke/nardaranlilardan-silinen-is-hiq-borclarini-teleb-eden-kimlerdir_389257.html problemə bağlı xəbər vermişdik. "Azərişiq"dan məsələ ilə bağlı araşdırma aparıldığını, ARDNŞ-in mətbuat xidməti və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən isə qaz verilişinin dayandırılmadığı haqda açıqlama vermişdik.

Buna görə də yenidən pire yollanıb fotolar çəkməklə ora qaz verilmədiyini fikrə etdik. Pire verilən qaz ötən il kəsilib və 46 min manat qaza görə borc yarandığını söyləyiblər. Bildiriblər ki, həmin borc ödənilməsə, qaz olmayacaq. Hətta əşura günlərində pire gələnlər qazı qoşub müqəddəs ocağı qızdırmağa çalışıblar. Amma "Azəriqaz" əməkdaşları bundan xəbər tutaraq qaz verilişini dayandırdılar. Üstəlik, qanunsuz qoşulmaya görə bir neçə yüz manat cərimə də yazıblar. Təqdim etdiyimiz fo-

todan aydın görünür ki, qaz borusu kəsilib və ağız qaynaq olunub. İndi söz "Azəriqaz" rəsmilərinindir.

1 il əvvəl, elə bu günlərdə ANS-ə müsahibəsində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövnaq Abdullayev Allah yolunda atdıqları addımlardan danışırdı. R.Abdullayev Gürcüstandakı erməni kilsələrində pulsuz, heç bir təminatla qaz verildiyini açıqlamışdı.

Həmin müsahibədən sitat:

"Biz Gürcüstanda olan 440-a yaxın kilsə, məbədlər və məscidlərə pulsuz qaz verməyə başladık. Həmçinin erməni kilsələrini də qazla təmin edirik. Allah yolunda. Bizim erməni kilsəsi ilə heç bir düşmənçiliyimiz yoxdur".

R.Abdullayev demişdi ki, bu addım Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən atılıb: "Bilirsiniz ki, cənab prezidentin sərəncamı ilə bütün dini məbədlər qazla pulsuz təmin olunur. Bizdə bütün dini mə-

bədlər qazla təmin olunur. Eyni zamanda dövlət başçısı Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıları da düşünərək, bu ölkədəki dini məbədlərin də qazla pulsuz təmin olunmasına göstəriş verdi. Prezident istəyir ki, Azərbaycanda olan tolerantlıq Gürcüstanda da olsun. Əgər dini tolerantlıq olarsa, bizim soydaşlarımıza orda yaşamaq daha rahat olar".

Yada salmaq ki, bu ilin iyun ayında prezident İlham Əliyev Bakının Nardaran qəsəbəsində,

qəsəbədəki 7-ci imam Museyi Kazımın qızı Rəhimə xanım ziyarətində olarkən yerli sakinlərə bildirdi ki, işığa görə yaranan 42 milyon 267 min manat elektrik enerjisi borcu silinib.

Bu xəbər Azərbaycanda fəaliyyət göstərən əksər KİV-də "Nardaranlıların 42 milyon manatlıq işiq pulu borcu silindi" sərəlvhəsi ilə yayılıb. Həmin görüşdən ötən 4 ay ərzində nardaranlıların işiq borcu müvafiq qurumlar tərəfindən silinməyib. Əməkdaşlarımız Nardaran qəsəbəsində sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun bağ evini (http://musavat.com/news/reportaj/emekdashlarimiz-el-dar-mahmudovun-bag-evinde-oldular-reportaj_388970.html)

axtararkən təsadüfən öyrəniblər ki, prezident əhalinin borcunu silsə də, faktiki olaraq borc yerli sakinlərdən alınır. Hətta prezidentin yerli sakinlərlə görüşdüyü müqəddəs "Rəhimə xanım ziyarət gahı"nın da "Azərişiq"ə 89 min manatlıq borcu silinməyib. Həmin borcu hissə-his-

sə, hər ay ziyarətə gədən alırlar.

Fakt budur ki, kimlərsə gizli şəkildə prezidentin sildiği kommunal borcu sakinlərdən alır. Şikayət edənlərə isə deyilir ki, prezident qeyri-əhalinin(!) elektrik enerjisində olan borcunu silib, bunun əhaliyə aidiyyəti yoxdur.

Silinmiş işiq borcunun hansı əsasla əhalidən alınması məsələsinə aydınlıq gətirmək üçün "Azərişiq"ın mətbuat xidmətinin rəhbəri Tanrıverdi Mustafayev sorğu ilə müraciət etmişik. T.Mustafayev noyabrın 1-də əməkdaşımıza bildirdi ki, sorğu ilə bağlı müvafiq araşdırma aparılır, noyabrın 2-də bu haqda "Yeni Müsavat"ə açıqlama veriləcək. Nardaran pirini qazla təmin edən borunun kəsilməsi əks olunan fotoları ARDNŞ-in mətbuat xidməti və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə də yollaırdı. Ümid edirik ki, müqəddəs ziyarət gahlarımızdan olan pirin qaz probleminin həlli üçün əməli tədbirlər görülməkdir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV**
Fotolar müəllifindir

Bir neçə gün əvvəl dövlət xəstəxanalarında pulsuz tibbi xidmətin ləğvi barədə yayılan açıqlamalar əhəlidə narahatlıq yaradıb. Nazirlər Kabinetinin etdiyi dəyişiklikləri ekspertlər fərqli formada izah edirlər. Qeyd edək ki, xəbərdə dövlət və bələdiyyə adından yaradılan tibb müəssisələrinin publik hüquqi şəxs statusunda fəaliyyət göstərəcəyi bildirilirdi.

İndiyə qədər dövlət adından yaradılan tibb müəssisələri qeyri-kommersiya hüquqi şəxs kimi fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycanın publik hüquqi şəxs statusunda fəaliyyət göstərəcək dövlət xəstəxanaları qismən, bələdiyyə xəstəxanaları isə əsasən pullu xidmət göstərəcək. Nizamnaməyə əsasən indiyə qədər dövlət xəstəxanalarının vəzifəsi pulsuz tibbi xidmət göstərmək olub. Bu müəssisələrin yalnız növləri Nazirlər Kabinetini tərəfindən müəyyən edilən ixtisaslaşdırılmış pullu tibbi yardım göstərmək hüququ var idi. Dəyişikliyə əsasən isə bundan sonra dövlət xəstəxanaları yalnız "Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında" Qanunla müəyyən edilmiş hallarda pulsuz xidmət göstərəcək. Eyni zamanda dövlət adından yaradılan müəssisələrdə əvvəlki qaydada növləri Nazirlər Kabinetini tərəfindən müəyyən edilən ixtisaslaşdırılmış pullu tibbi yardım xidməti olacaq. Səhiyyə Nazirliyi məsələ ilə bağlı açıqlama yaysa da, məsələ anlaşılmadan qalıb. Əksər ekspertlər də bu dəyişikliyi məhz pullu tibbi xidmət keçid kimi qiymətləndirirlər.

Ekspert Vüqar Bayramov məsələ ilə bağlı musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, bu qərar gözlənilirdi:

"Çünki Azərbaycanda icbari tibbi sığortaya keçilirsə, pulsuz tibbi xidmətə nə ehtiyac var? Bizim qaldırdığımız məsələ vaxtilə ondan ibarət idi ki, dövlət xəstəxanalarında rəsmi olaraq bir sıra xidmətlər pul-suzdursa, o zaman sığortaya nə ehtiyac var? Güman olunur ki, burada yeni qaydalar icbari tibbi sığortaya keçid məqsədi daşıyır. Çünki əgər xidmət pul-suzdursa, icbari tibbi sığortaya tətbiq edilə bilməz. Bu xidmətdə sığorta ödənişinə ehtiyac yoxdur. Ona görə xidmətlərin pullu olması və icbari tibbi sığortaya keçilən anda pullu olmasının tətbiq edilməsi gözlənilirdi ki, icbari tibbi sığorta bu kontekstdən tətbiq edilə bilsin. Xəstəxanaların əksəriyyətində xidmət pulsuz deyil. Yeni rəsmi olaraq, səhiyyə nazirinin 2008-ci ildə fevral tarixli qərarı ilə xəstəxanalarda əksər xidmətlər pul-suzdur. Amma realıqda belə deyil. Realıqda bizim apardığımız monitorinqlər də bunu göstərir. Dünya Bankının qiymətləndirmələri, hesabatı da göstərir ki, realıqda pullu ödənişlər var. O baxımdan, son dəyişikliklərin tətbiq edilməsinin əsas səbəbi icbari tibbi sığortanın tətbiqi idi. Azərbaycanda icbari tibbi sığortanın tətbiq edilməsinə başlanıb. Artıq Mingəçevir və Yevlax şəhərləri pilot olaraq

Tibbi xidmətlə bağlı yeni qaydaların səbəbi...

"Dəyişikliklər icbari tibbi sığortaya keçid məqsədi daşıyır"

seçilib. Xidmətlərin, xərclərin dəyərinin müəyyənəndirilməsinə ehtiyac var. Bu qaydalar icbari tibbi sığortaya tətbiq edilən ərafədə qoyulacaq. Bu isə sığortanın tətbiqinə keçid məqsədi daşıyır".

Ekspert Natiq Cəfərli isə qeyd edib ki, xidmətin pullu olması keyfiyyətə təsir etməyəcək: "Xəstəxanaların adı "pulsuz" idi, əslində dövlət xəstəxanaları həmişə pullu olub, sadəcə, bunu rəsmiləşdirirlər.

Çox güman ki, icbari tibbi sığortaya tətbiq ediləcək. Buna görə dövlət xəstəxanalarına da pullu xidmət üçün icazə verirlər ki, tibbi sığortadan onlara da pay düşsün. Bütçədə problemlər artan xətlə gedəcək, il-ildən çətin gələcək. Bütçədən səhiyyə xərclərinin azalması bir hissəsini pullu xidmətlə kompensasiya etmək istəyirlər. Yeni yük yenə vətəndaşın çiyinə yüklənəcək. Xidmətin pullu olması keyfiyyətə

təsir etməyəcək, səhiyyənin keyfiyyət problemi maliyyədə deyil, idarəetmənin və təhsilin zayıf olmağındadır. İcbari tibbi sığorta inhisarçı yanaşma ilə heç bir effekt verməyəcək. İşəgötürənin və işçinin üzünə əlavə yük olması ehtimalı var, bu zaman rəsmi iş müqavilələrinin sayı azalacaq".

Ekspert Azər Mehtiyev isə qeyd edib ki, dövlət xəstəxanalarına publik hüquqi şəxs statusunun verilməsi yanlışdır: "Xəstəxanalar fərdi xidmət göstərir, onların fəaliyyəti fərdi istehlak olunan xidmətlər göstərməyə yönəlikdir. Xəstəxanalar başqa qurumların fəaliyyətlərini tənzimləyən ümumdövlət və ictimai xarakterli qərarlar qəbul edə bilməzlər. Görünür, icbari tibbi sığortaya keçid məsələsi dövlət xəstəxanalarına status verilməsinə gündəmə gətirdiyindən, məsələni belə həll etməyə qərar veriblər".

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabineti yanında İcbari Tibbi Sığortaya üzrə Dövlət Agentliyin-

dən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, "Dövlət tibb müəssisələrinin təşkili-hüquqi forma baxımından publik hüquqi şəxslərə çevrilməsi icbari tibbi sığortanın tətbiqi prosesini asanlaşdıracaq". Həmçinin qeyd olunub ki, tibb müəssisələri müstəqil balansla, bank hesablarına malik olacaqlar, bu tipli hüquqi şəxslər üçün dövlət büdcəsindən savayı digər maliyyə mənbələrini özlərində toplamaq imkanı yaradılacaq: "Sadalanan faktlar publik hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin icbari tibbi sığortanın tələblərinə uyğun gəlməsini bir daha sübut edir. "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 97-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə ölkə prezidentinin fərmanının 1.2-ci bəndinin icrası məqsədilə dövlət tibb müəssisələrinin yeni nümunəvi nizamnaməsi hazırlanıb".

□ Rəya RƏFİYEVA

Əhəli əmanətlərini geri çəkir - banklar çətin durumda...

Ekspertlər əmanətlərin götürülməsi prosesinin güclənəcəyini və davamlı olacağını proqnozlaşdırırlar

Ciddi problemlər içərisində olan banklar sürətlə əmanətlərini də itirməkdədir. Ekspertlər prosesin getdikcə güclənəcəyini və davamlı olacağını bildirirlər. Səbəb kimi bank sistemində etimadın azalması göstərilir. Ekspertlərin fikrincə, bu ilin avqust-sentyabr aylarında həyata keçirilmiş "qara bazar" əməliyyatı bank sistemində etimadın tam sarsıdığını. Bu səbəbdən əmanətlərin çıxarılması prosesinin sürətlənməsi gözləniləndir. Bu isə fəaliyyət göstərən bankların da bağlanma təhlükəsini artırır.

İqtisadçı alim Fikrət Yusifov məsələ ilə bağlı musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, əmanətlərlə bağlı durum o qədər də ciddi deyil: "Mərkəzi Bankın internet sahifəsində əks olunan məlumatlar göstərir ki, cari ilin səkkiz ayında banklardakı depozitlərin həcmi son 10 ildə rekord bir həddə qədər artıb. Belə ki, göstərilən dövrdə əmanətlərin məbləği 23 milyard 674 milyon manat olub. Bu da ilin əvvəli ilə müqayisədə 4,9 faiz artım deməkdir. Əmanətlərin valyutalar üzrə quruluşuna nəzər sal-

dıqda, mənzərənin ürəkəçən olmadığını - yeni ümumi 23 milyard 674 milyon manat əmanətin 19 milyard 187 milyon manatın və ya 81 faizinin xarici valyutada olan əmanətlərin payına düşdüyünü görmək olar. Bankların xarici valyutada verdikləri və bu gün ödənişində çətinliklərlə üzləşdiyi pis kreditlərlə yanaşı, digər ciddi bir problemi məhz ümumi əmanətlərin tərkibində xarici valyutada olan əmanətlərinin xüsusi çəkisinin böyük olmasıdır. Lakin ötən dövr ərzində bu məsələdə müsbət meyillər

baş verdiyi diqqəti çəkir. Ümumi əmanətlərin tərkibində xarici valyutada olan əmanətlərin xüsusi çəkisinin ilin əvvəli ilə müqayisədə 1,2 faiz azalmasını pozitiv hal kimi dəyərləndirmək olar. Düzdür, bu çox kiçik bir azalmadır, lakin o, bu problemin həllində pozitiv bir ənənənin başlanğıcı kimi də dəyərləndirilə bilər. Paralel olaraq manatla olan əmanətlərin xüsusi çəkisi artmağa başlayıb. Belə ki, əgər cari ilin yanvar ayı ilə müqayisədə avqust ayında xarici valyutada olan əmanətlərin həcmi 3,4 faiz artmışdısa, həmin dövrdə manatla olan əmanətlər 11,7 faiz, yəni 3,4 dəfə üstün artmışdı. Bu, artıq manatla olan inamın qaytarılması istiqamətində dövlətin və onun aidiyyəti strukturlarının son bir il qədər vaxt ərzində atdıqları addımların nəticəsi

kimi dəyərləndirilməlidir. Təbii ki, bu sırada əmanətlərin üç il müddətinə tam sığortalanması, sığortalanmayan əmanətlər üzrə bankların ödədikləri faiz dahlizinin genişləndirilərək 12-dən 15-ə çatdırılması kimi addımlar xüsusi qeyd etmək lazımdır".

Ekspertin sözlərinə görə, əmanətlərlə bağlı mövcud durumun manatın xeyrinə daha sürətlə həll edilməsinin mühüm yolu xarici valyutada yerləşdirilən əmanətlər üzrə ödənilən faiz dərəcələrinin bir qədər də optimallaşdırılmasından, xarici valyutada verilən kreditlərin həcminin minimum həddə endirilməsindən keçir: "Xarici valyutada verilən kreditlərlə bağlı məsələ çox sadədir. Yeni burada idxalla məşğul olan müştərilər istisna olunmaqla, xarici valyutada gəlirlə-

ri olmayan müştərilərə xarici valyutada kreditlərin verilməsi birmənalı şəkildə dayandırmaq lazımdır. Bank sisteminin son iki ildə yaşadığı bu qədər ciddi problemlərdən sonra, hansısa bir bankın vətəndaşa aid istehlak kreditini xarici valyutada verməsi yeni risklərin yaranmasına səbəb ola bilər".

F.Yusifov qeyd edib ki, bağlanan banklarda əhəlinin əmanətləri üçün heç bir təhlükə yoxdur: "Son dəfə biz bunu bağlanmış "Bank Standard"ın timsalında gördük. Bizdə Əmanətlərin Sığortalanması Fondu var və banklar bu fondun üzvüdür. Fondun bağlanan banklar üzrə yaranacaq çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədilə müxtəlif formalarda vəsaitlər cəlb etmək səlahiyyətləri var. Vəsait cəlb edə bilmədikdə isə fond dövlətdən və ya Mərkəzi Bankdan borc almaq yolu ilə problemi həll et-

mək iqtidarındadır".

Onun sözlərinə görə, sığortalanmayan əmanətlərlə bağlı məsələ bir qədər fərqlidir: "Bu gün sığortalanmayan əmanətlər o əmanətlərdir ki, onların sahibləri müəyyən riskə gedərək öz sərbəst vəsaitlərini sığortalanan əmanətlər üzrə müəyyən edilmiş faiz dərəcəsindən daha artıq faizlə banklara yerləşdiriblər. Burada seçim müştərinin özünüdür. Bütün hallarda müştərilərə tövsiyə olunur ki, əmanətlərə verilən faizlər hesabına bir qədər artıq qazanc əldə etmək xatirinə öz əmanətlərini risklərlə müşayiət olunan bir şəkildə banklara yerləşdirməsinlər".

Qeyd edək ki, ekspertlər sığortalanmayan əmanətlərlə bağlı problemin ciddiliyini vurğulayırlar. Ekspertlər bu əmanətlərin qaytarılma ehtimalının olmadığını bildirirlər.

□ Rəya RƏFİYEVA

Ağac kəsməyin cəzası sərtləşdirilir, nəticəsi olacaqmı...

Samir İsayev: "İcra orqanı cərimələrin ödənilməsini təmin edə bilmir"

Azərbaycanda ağacların (meşələrin və yaşıllıqların) qanunsuz kəsilməsi ilə bağlı cəzalar sərtləşdirilir. Bununla bağlı İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 253-cü maddəsinə dəyişikliklər edilməsi təklif edilib. Dəyişikliyə əsasən, meşə fonduna daxil olmayan ağac və ya kol əkililərinin qanunsuz kəsilməsinə və ya məhv edilməsinə görə fiziki şəxslər iki min manat miqdarında, vəzifəli şəxslər dörd min manat miqdarında, hüquqi şəxslər isə iyirmi beş min manat miqdarında cərimə ediləcək.

Şəhərlərdə və digər yaşayış məntəqələrində yerləşən yaşillıq sahələrində ti-kinti və abadlaşdırma işləri aparılarkən hər bir ağacın və ya kol əkililərinin qanunsuz kəsilməsinə, zədələnməsinə və ya məhv edilməsinə görə fiziki şəxslər min iki yüz manat miqdarında, vəzifəli şəxslər beş min manat miqdarında hüquqi şəxslər isə otuz beş min manat miqdarında cərimələnəcək. Bundan başqa, magistral avtomobil yollarının və dəmir yolunun mühafizə zolaqlarında yerləşən yaşillıq sahələrində hər bir ağacın və ya kol əkililərinin məhv edilməsinə, habelə qanunsuz kəsilməsi-

nə görə fiziki şəxslərə iki min beş yüz manat, vəzifəli şəxslərə altı min manat, hüquqi şəxslərə qırx min manat miqdarında cərimə kəsiləcək. Su obyektlərinin və su təsərrüfatı obyektlərinin (su anbarları da daxil olmaqla) mühafizə zolağında yerləşən yaşillıq sahələrində hər bir ağacın və ya kol əkililərinin məhv edilməsinə, habelə kəsilməsinə görə fiziki şəxslər üç min yüz manat, vəzifəli şəxslər yeddi min manat, hüquqi şəxslər isə qırx beş min manat cərimələnəcək. Məcəllənin 253-cü maddəsinə 253.4 hissə əlavə edilib. Əlavəyə görə, məhəblə qanunsuz kəsilməsi-

ağac və ya kol əkililərinin zədələnməsinə görə fiziki şəxslər yüz manat, vəzifəli şəxslər iki yüz manat, hüquqi şəxslər isə min manat cərimələnəcək.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl də yaşillıqların məhv edilməsinə görə cəzalar nəzərdə tutulsa da, bu, ağacların kəsilməsinin qarşısını ala bilmirdi. Hansısa obyekt tikdirmək istəyən şəxslər ağacları kəsib cəriməni ödəyib, öz işlərinə davam etdilər. Çünki tikdirdikləri hər hansı obyektəndən isə verdiyi cərimənin iki qatı qədər pul qazanırlar.

Maraqlıdır, bu dəfə cəzaların sərtləşməsinin bir faydası olacaqmı?

Ekoloq Samir İsayev cərimə tətbiq edildikdən sonra onun icrasının əhəmiyyətli olduğunu dedi: "İnzibati Xətalər Məcəlləsində meşə fonduna daxil olmayan ağac və ya kol əkililərinin qanunsuz kəsilməsinə və ya məhv edilməsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutulub. Bu məsuliyyətin İnzibati Xətalər Məcəlləsində müxtəlif dərəcələri var. Dərəcələr şəxsin münasibətindən və vurduğu zərərin dərəcəsindən, eyni zamanda əməli törədən şəxslərin dairəsindən asılı olaraq dəyişir. Fiziki şəxslərin cəriməsi 700 manatdan başlayır. Vəzifəli şəxslərdə bu daha çoxdur.

Yeni əgər cərimə ödənilməsə, bu qərar formal olaraq və şəxs əməlinə görə məhrumiyətlər görməyib. Ya həbs görməyib, ya inzibati qaydada işə cəlb edilməyib, ya da ki, cəriməni ödəməyib. Əgər hansısa bir ərazidə 3-5 nəfər qanunsuz ağac kəsən şəxslər ağır məsuliyyətə cəlb edilsələr, bu, ciddi rezonans doğuracaq və digər insanlar biləcək ki, bu cür əmələ yol vermək olmaz. Cəriməni ödəyə bilməyən şəxslər 1 ay müddətinə inzibati həbs edilə bilərlər. Əməlin, tənbehin tərbiyəvi əhəmiyyəti yalnız o zaman olur ki, məhkəmənin qərarı icra olunmuş olsun. Tətbiq edilən cərimələrin cəzasını tətbiq etməklə növbəti inzibati xətalərin qarşısını ala bilerik".

□ Günel MANAFLI

Kişilər!!! Axırcı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə düyünlərin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızılı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün düyünlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəliyi)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağrılaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- * Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalxması
- * Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- * Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)
Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com
doktor Vaiz Səmədov.

Yol polisi reydlərə başladı - cərimələr 50-300 manat arası dəyişir

Oktabrın 31-də Azərbaycanda istifadə edilən bütün növ nəqliyyat vasitələri və ölkə üzrə istifadə edilən avtomobillərin texniki baxışdan keçmə müddəti başa çatıb. Noyabrın 1-dən etibarən yol polisləri texniki baxışdan keçməyən avtomobillərin sürücüləri barədə inzibati protokol tərtib edəcək. Bu barədə «Trend»ə Daxili İşlər Nazirliyinin Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinin Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimai qurumlarla əlaqə bölməsinin rəisi, polis polkovniki Vaqif Əsədov məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, artıq noyabrın 1-dən yol polisləri Bakıda reydlərə başlayıb: "Yol polisləri tərəfindən saxlanılan avtomobillərin texniki baxışdan keçməməsi aşkarlansa, sürücü inzibati qaydada məsuliyyətə cəlb edilir. Fiziki şəxslər 50 manat, vəzifəli şəxslər 100 manat, hüquqi şəxslər isə 300 manat məbləğində cərimə edirlər. Avtomobil texniki baxışdan keçməyən sürücüyə yol polisi tərəfindən inzibati protokol tərtib edilir, 10 gün müddətinə avtomobil texniki baxışa təqdim edilməyən, 10 gündən sonra həmin sürücüyə yenidən protokol tərtib edilə bilər. Ona görə də avtomobil sahiblərinin nəzərinə çatdırırıq ki, texniki baxışdan keçmə müddəti başa çatmış avtomobilləri texniki baxışa təqdim etsinlər".

V.Əsədov bildirib ki, bunun üçün Bakının Zabrat-Maşağa yolunun 1-ci kilometrliyində Respublika Dövlət Yol Polisinin Diaqnostika Şöbəsi fasiləsiz fəaliyyət göstərir.

Tez-tez mətbuatda qanunsuz tikililərin sökülmesi haqqında xəbərlər yer alır. Bu dəfə də Badamdar qəsəbəsində söküntü işləri başlandı. Səbəylə RİH-də yaradılmış işçi qrupu tərəfindən Badamdar qəsəbəsində 3-cü yaşayış massivində torpaqların inventarlaşması aparılıb.

Araşdırma zamanı müəyyən olunub ki, bu ərazidə, tikilməkdə olan su anbarlarının bir-başına yaxınlığında hektarlarla sahə müxtəlif şəxslər, işbazlar, torpaq alverçiləri tərəfindən saxta sənədlər əsasında zəbt olunub, ərazi hasarlanıb, bir çox yerlərdə qanunsuz tikinti işləri aparılıb. İşçi qrupun apardığı araşdırmaların nəticəsi olaraq RİH tərəfindən burada zəbt olunaraq hasarlanmış torpaq sahələrinin hasarlarının sökülərək ərazinin ilkin vəziyyətə gətirilməsi prosesinə başlanılıb. RİH tərəfindən bu işlərə texnika və işçi qüvvəsi cəlb olunub və bir neçə gün ərzində 3,4 ha ərazidəki hasarlar və qanunsuz tikililər sökülərək ərazi təmizləndi. Artıq 6 ha-ya yaxın yeni ərazidə qeyri-qanuni zəbt olunmuş torpaq sahələrinin təmizlənmək üçün dövlətə qaytarılması prosesinə başlanılıb.

Burada isə xüsusi bir məqam diqqət çəkir. Hər kəsə məlumdur ki, Azərbaycan reallığında aidiyyəti qurumların rəsmi və ya qeyri-rəsmi icazələri olmadan hər hansı tikinti aparmaq mümkün deyil. Qanun imkan vermədikdə isə bu "icazələr" korrupsiya hesabına başa gəlir. Bu tikililər qanunsuz hesab edilərək sökülükdə isə zərbe birbaşa olaraq vətəndaşa deyir. Bu istiqamətdə milyonlarla manat pul mənimləyən, saxta sənədlər, qanunsuz icazələr verən icra və

Qanunsuz tikililər sökülür - bəs tikilərkən göz yumanlar niyə cəzalandırılmır?

Müzəffər Baxış: "Zərərçəkənlər Avropa Məhkəməsinə müraciət edərsə, kompensasiya ala bilərlər"

bələdiyyə nümayəndələri isə məsuliyyətə cəlb olunmur.

Bəs bu məsələ qanunvericilikdə necə tənzimlənir? "Yeni Müsavat"ın sualını cavablandıran hüquqşünas Müzəffər Baxış bildirdi ki, qanunvericiliyə görə, daşınmaz əmlak dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçməyib, həm Torpaq Məcəlləsinə görə, həm də "Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri haqqında" Qanuna görə, dövlət həmin əmlakların hüquqi müdafiəsinə təminat vermir: "Birmənalı olaraq, qanunun tələbi bundan ibarətdir ki, kimsə daşınmaz əmlak əldə edib, mütəlak həmin daşınmaz əmlak dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçməlidir və ondan sonra mülkiyyət hüququ əldə edilə bilər. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 178.1 maddəsi ilə təsbit olunub ki, daşınmaz əmlakla bağlı hüququn yaranması üçün həmin əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçməsi təmin olunmalıdır".

Bu məsələdə Azərbaycan reallığında da toxunan Müzəffər Baxış bildirdi ki, torpaqların qanunsuz olaraq zəbt edilməsinə

də birbaşa müvafiq dövlət qurumlarının əli var və bu heç kimə sirr deyil: "Amma sizin qoyduğunuz məsələ də tam həqiqətdir ki, Azərbaycanda, xüsusilə Bakı şəhərində torpağın qiyməti çox yuxarı olduğundan, bir kvadratmetr torpaq sahəsini də müvafiq dövlət idarələrinin razılığı olmadan zəbt etmək, orada hər hansı tikili tikmək qeyri-mümkündür. Bu məsələ yerli icra hakimiyyətlərinin və bələdiyyələrin ciddi nəzarətindədir. Çox təəssüflər olsun ki, istər icra nümayəndələri, istərsə də bələdiyyə üzvləri bu torpaq sahələrindən əldə olunan gəlirdən şəxsi mənafeələrini təmin etdikdən sonra insanların həmin ərazidə tikinti aparmasına göz yumurlar və o ərazilərdə tikinti həyata keçirilir. Bu cür kampaniyalar olanda isə həmin tikililər sökülür və onlara bildirirlər ki, sizin tikiliniz Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətində qeydiyyatdan keçmədiyinə görə sizə heç bir kompensasiya ödənilməyəcək. Ancaq təcrübədə, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsində belə insanların kompensasiyalarının

ödənilməsi ilə bağlı dövlətin üzünə məsuliyyət qoyulub. Avropa Konvensiyasının tələblərinə görə, əgər dövlət orqanları bu tikilinin qarşısını vaxtında almayıblarsa, deməli, onların buna razılığı olub. Ona görə də belə hallarla bağlı daşınmaz əmlakı sökülən şəxslər Azərbaycanda məhkəmə proseslərini başa vurduqdan sonra Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə müraciət etsələr, kompensasiya almaqla bağlı hüquqlarını

təmin etməyə nail ola bilərlər".

Tikintiyə qanunsuz olaraq icazə verən vəzifəli şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsinə gəlincə, hüquqşünas Azərbaycan reallığında bunun asan məsələ olmadığını bildirdi: "O da doğru sualdır ki, nəyə görə bu tikiliyə icazə verən şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmur. Konkret bu kazusdan çıxış etsək, həmin insanlar evlərini sökən şəxslərə müraciət

etsinlər ki, yerli icra hakimiyyətinin başçısı buna icazə verib. Televiziya da bildirdilər ki, bu torpaqlar köhnə icra hakimiyyəti başçısının vaxtında satılıb. Həmin köhnə icra başçısı isə indi də başqa bir böyük rayonun, Nəsimi rayonunun icra hakimiyyətinin başçısıdır. O insanlar prokurorluq orqanlarına müraciət etsinlər ki, biz həmin icra başçısının vaxtında ona pul vermişik və o həmin torpaq sahəsini bizə satıb. Bəs hüquq-mühafizə orqanları həmin icra başçılarını haqqında cinayət işi başlayacaqlarmı? Yox. Heç zaman başlamayacaqlar. Deyəcəklər ki, cinayət işinin başlanması üçün heç bir hüquqi əsas yoxdur və bu işi rədd edəcəklər. İnsanların hüquqlarının pozulmasının əsas səbəblərindən biri də odur ki, hüquq-mühafizə orqanları və digər dövlət orqanları insanların qanuni hüquqlarının müdafiəsini həyata keçirmir. Əksinə, rüşvətçorluq və korrupsiya ilə məşğul olan vəzifəli şəxsləri qoruyur. Ancaq hüquq-mühafizə orqanları bu insanları cəzalandırmalıdır ki, digər icra başçılarını qanunsuz torpaq satışı ilə məşğul olmasınlar. Bu, Azərbaycan reallığıdır və məsələ bununla bağlıdır".

□ **Nərgiz LİFTİYEVƏ**

Tikinti sektorunda qiymətlər daha da bahalaşdı

Natiq Cəfəri: "Əsas səbəb təbii ki, məzənnə ilə bağlı problemlərdir"

Rəşad Həsənov: "İndiki situatsiyada ölkəyə gətirilən məhsulların qiymətinin bahalaşması normaldır"

Tikinti sektorunda qiymətlər bahalaşdı. Ölkədə gedən təmir tikinti işlərinin müəyyən qədər dayandığını nəzərə alsaq, bu sahəyə olan tələbatın da kəskin şəkildə azaldığını deyə bilərik. Qiymət bahalaşması isə əsasən tələbatın çox olduğu sahələrdə olur. Ancaq tikinti sektorunda durum fərqlidir. Tələbat yoxdur, ancaq qiymət "əl yandırır". Baş çəkdiyimiz bir neçə tikinti materialı satılan mağazalarda da satıcılar tikinti materiallarının qiymətinin bahalaşdığını təsdiq etdilər və bunun müxtəlif səbəbləri olduğunu dedilər.

Divar kağızları satıcısı İlham Quliyev deyir ki, qiymətdə müəyyən qədər artım var: "Bahaya satmaq bizə də sərf etmir. Çünki alıcı yoxdur. Ancaq ucuzda sata bilmərik. Çünki bu bizim zərərimizə olar. Obyodan obyoya fərq var. Türkiyə istehsalı olan divar kağızı 6 manata da var, 40 manata da. Yeni keyfiyyətə görə də qiymət dəyişir. Həm də biz bunu dollarla alırıq. Ona görə də ucuz sata bilmərik".

Parket-taxta satıcısı İlqar Əliyev isə risk almamaq üçün malları baha satdığını dedi: "Alver az olduğu üçün əvvəlcədən gətirdiyim taxtalar, parketlər də var. Düzdür, onları indiki partiya nisbətən ucuz almışdım. Amma indi ikisini də eyni qiymətə satıram. Çünki dolların qiyməti hər gün artır. Bizim

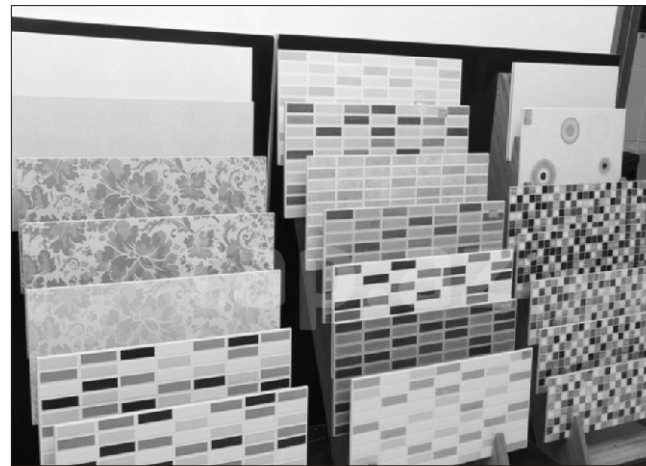
kimi iş adamları üçün bu böyük riskdir. Ona görə də gələcəkdə itirə biləcəyim pul riskini bununla kompensasiya edə bilmərəm".

Maraqlıdır, tələbat olmadığı halda, tikinti materiallarının qiymətinin bahalaşmasının əsl səbəbi nədir?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri tikinti sektorundakı qiymət artımının təbii olduğunu bildirdi: "Nə qədər qərribə səslənsə də, son dövrlərdə ölkəyə gətirilən məhsulların qiymətinin artması təbii bir şeydir. Çünki son bir ay ərzində rəsmi məzənnəni götürsək, manat təqribən 6 faizə yaxın dəyər itirib. İş adamları da hansısa kontraktlar bağlayarkən manatın gələcəkdə daha çox dəyərdən düşməsi ehtimalını nəzərə alaraq risk marjasını da üstünə qoyur. Yeni qiymətdən əlavə

5,8, bəzən də 10 faiz manatla qiymət qoymağa çalışır ki, bəzən kəskin şəkildə manatın dəyərində ucuzlaşma olsa, gətirdikləri mallara görə çox ziyanə düşməsinlər. Əsas məsələ təbii ki, bununla bağlıdır. Çünki tələbatda heç bir dəyişiklik yoxdur. Əksinə, tələbatda ciddi azalmalar müşahidə olunur. Azərbaycanda tikinti materialları bazarında ən çox dominant olan, bazarı ayaqda saxlayan məsələlərdən biri dövlət təmir-tikinti işlərinə vəsait ayrılır. Bu da tələbin artmadığını göstərir. Tələb artmadığı şəraitdə qiymətin artması onu deməyə əsas verir ki, əsas səbəb təbii ki, məzənnə ilə bağlı problemlərdir".

Digər iqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov: "Bunun yeganə səbəbi odur ki, tikinti materiallarının böyük bir qismi ölkəyə idxal olunur və yaxud da ki, ölkəyə yerli istehsal olunan tikinti

materialları xammal baxımından idxaldan asılıdır. Milli valyuta dəyərini kəskin şəkildə iki dəfədən artıq itirib. İndiki situatsiyada ölkəyə gətirilən məhsulların qiymətinin bahalaşması normaldır. Təbii ki, bu, müəyyən zaman çərçivəsində baş verir. Ona görə ki, tikinti sektorunda durğunluq müşahidə

olunur. Bu durğunluq nəticəsində də əvvəlki dövrlərdə ölkəyə idxal olunmuş məhsulların satışı, realizə edilməsi prosesi müəyyən vaxt tələb etdi. Təbii ki, sahibkarlar bu məhsulların qiymətini hazırkı formada bahalaşdırıb daha çox gəlir əldə etmək məqsədi ilə sata bildilər. Amma durğunluq buna şərait yaratmırdı. Eyni zamanda bu sahədə sahibkarların faktiki olaraq çox ciddi problemləri var. Bu baxımdan məhsulların müəyyən qədər daha aşağı qiymətlərlə satışına cəhd göstərdilər. Hazırda isə əvvəlki dövrlərdə ölkəyə gətirilmiş məhsulların satılıb qurtarması və yeni valyuta ilə idxal olunan məhsulların bazarlara daxil olması prosesi gedir. Bu da qiymətlərin kəskin artımı ilə özünü göstərir. Təbii ki, burada sahibkar cəhd göstərir ki, mümkün qədər bütün imkanlar daxilində aşağı qiymətlərlə tikinti materiallarını təklif etsin. Ancaq faktiki olaraq manatın kəskin şəkildə dəyərini itirməsi maya dəyərini ciddi şəkildə artırır. Sahibkar müəyyən qədər gəlir marjasını azaltsa da, qiymətləri əvvəlki ilə müqayisədə yenə də çox yüksək səviyyədə müəyyən etmək məcburiyyətində qalır. Bu da təbii bir prosesdir. Burada qeyd etdiyimiz kimi, səbəb birinci sektorda istifadə olunan məhsulların böyük bir qisminin idxaldan asılı olması, ikincisi isə manatın dəyərini itirməsidir".

□ **Günəl MANAFLI**
Fotolar müəllifindir

MÜSAVAT

Son səhifə

N 244 (6565) 3 noyabr 2016

İnsan həyatı üçün ən təhlükəli canlı ağcaqanaddır

İnsan ölümünə səbəb olan ən təhlükəli heyvanlar ağcaqanadlardır. Hər il bu həşəratların sancması nəticəsində 750000-ə qədər insan ölür. Ağcaqanadlar özlərində ölümcül xəstəlikləri daşıyırlar. İkinci yerdə elə insanların özü durur. İldə insanların günahı üzündən 437000 insan məhv olur.

İnsanlar üçün təhlükəsinə görə ilanlar üçüncü hesab edilir. Hər il 100000 insan bu sürünənlərin qurbanı olur. İtlər isə dördüncü yerdədir. İt dişləməsindən də hər il 35 min insan ölür.

Təhlükəli heyvanların siyahısına şirin suda yaşayan ilbiz də düşüb. Bir il ərzində bu heyvan səbəbindən 20 min insan həyatdan gedir. İnsanlar arasında geniş yayılan şistosomoz xəstəliyi şirin suda yaşayan ilbizlər tərəfindən yayılır.

Növbəti yerdə taxtabitilər (Şaqasa xəstəliyinin daşıyıcıları) və milçək gəlir. Taxtabitilər hər il 12 min insanın, milçək isə 10 min insanın ölümünə səbəb olur.

Yer kürəsində ən təhlükəli heyvanların siyahısına həmçinin askaridlər, timsahlar, begemotlar, fillər, şirlər, canavarlar, köpek balıqları da daxildir.

Dünyanın ən uzun pişiyi

Britaniyada yaşayan Lyudo ləqəbli pişik "dünyanın ən uzun pişiyi" olaraq Ginessin Rekordlar Kitabına düşüb. Onu ən uzun ev pişiyi olaraq tanıyıblar. Lyudonun uzunluğu 119 santimetrdir. Bu, onun burnundan quyruğunun ucuna qədər olan məsafədir. O, özündən əvvəlki rekordçu pişikdən 4 santimetr qısadır. Daha öncəki rekordçu - Styuart Qillington 123 santimetr idi. Lyudo kimi o da amerikan cinsi olan meyn-kuna aiddir. Hazırda dünyanın ən uzun pişiyi Uekfli şəhərində yaşayır. Sahibəsinin deyəsinə görə, o, tənbel xarakteri ilə fərqlənir. Bundan

başqa, uzunluğu onu yəndəmsiz edir. O, pişiklər üçün qəfəsə yerləşmir. Ona görə də onu itlər üçün nəzərdə tutulmuş qəfəsin içində gözdirirlər.

Qadın ölümcül xəstəliyə tutuldu, "depressiyadasan" dedilər

27 yaşındakı Emili Muldoon 14 yaşından gripə bənzər simptomlarla yaşayıb. "Daily Mail" qəzetinin xəbərinə görə, baş ağrısı, ani baş dönməsi, halsızlıq və əzələ ağrıları ilə başlayan simptomlar müəyyən zaman sonra qarşısını almaz ağrılara çevrilib. İllər boyu ağrı çəkəndən sonra sonunda 3 il öncə Lyme xəstəliyi diaqnozu qoyulub. Amma qadının qan analizləri təmiz çıxdığı üçün həkimlər simptomları ciddiylə almayıb. Ona bildiriblər ki, depressiyada olduğu üçün bütün simptomları özündən uydurur. Bir çox yanlış xəstəlik diaqnozu qoyulan Emili 10 il boyunca antibiotikdən istifadə edib. Dərmanlar fayda verməyincə isə psixoloji dəstək almağa başlayıb. Ardınca növbəti analizlər onun xəstəliyinin gerçək adını ortaya çıxarıb. Məlum olub ki, Lyme adlanan xəstəliyin müalicəsi olduqca bahalıdır. Bunun üçün də o, bir yardım kampaniyasına başlayıb və müalicəsinə start verib. Lyme xəstəliyi irəlilədikcə bakteriyalar qan dövranı yolu ilə bədəne yayılır. Bu isə beynə və ya beynin ətrafında, ürəkdə və onun ətrafında infeksiyaya səbəb ola bilər.

Uşaqlarını yatızdırmaq üçün heroin veriblər

Amerikanın Vaşinqton ştatında yaşayan Ešli Hattı üç uşağına heroin verməkdə ittiham edilib. Bu barədə "BCC News" xəbər verib. Onunla yanaşı sevgilisi Mak Leroy da ittiham edilib. İstintaqın versiyasına görə, cütlük biri 2, digəri 4 və 6 yaşda olan uşaqların möhkəm yatması üçün onlara narkotik verib. Böyük oğlanın sözlərinə görə, anası onlara bu maddələri verəndə bunu "əhval-rubiyəni qaldırmaq üçün" vasitə adlandırıb. Amma anaları bunu şprislə uşaqların damarına vurmuş. Tibbi araşdırmadan sonra müəyyən olunub ki, iki uşağın qanında həqiqətən də narkotikin izləri olub. Bundan başqa, onların bədənində göyərtilər də var imiş. İttiham olunanlar deyiblər ki, özləri narkotikdən istifadə etsələr də, uşaqlara qarşı bunu etməyiblər. Polis eyni zamanda ailənin yaşadığı evin yaxşı şəraitdə olmadığını da deyib. Bu səbəbdən də cütlüyün heroin kimi bahalı narkotiki necə aldıkları da sual doğurur.

QOROSKOP
3 noyabr
Sabuhi Rahimli

QOÇ - İxtiyarınızda olan bu təqvimdə qarşınızda ciddi öhdəliklər duracaq. Bu səbəbdən ulduzlar aktivliyinizi artırmağın vacibliyini vurğulayır. Amma sövdələşdiyiniz şəxslərlə mübahisəyə həvəs göstərməyin.

BUĞA - Şəxsi büdcənizdə ciddi artım olacağına inanmalısınız. Boş məsrəflərə xərc çəkməkdənsə bir az qənaətcil olun. Yaxın dostlarınıza və qohumlarınıza qarşı unudqan olmayın.

ƏKİZLƏR - Yaxşı olar ki, günortaya qədər mənzil şəraitində istirahət edəsiniz. Çünki həmin ərəfədə hansısa uğur gözlənilmir. Nəhərdən sonra isə vaxtınızı ailə-sevgi məsələlərinə həsr edin.

XƏRÇƏNG - Ümumən gərgin gün olduğundan mənəvi zövq almaqdan bir qədər məhrum ola bilərsiniz. Çünki rastlaşdığınız situasiyalar, xüsusən də səhhətiniz ürəkəçən olmaya bilər. Amma büdcənizdə artım mümkündür.

ŞİR - O qədər də səmərəli təqvim deyil. Bir tərəfdən səhhətinizlə bağlı xoşagəlməzliklər, digər tərəfdənsə münaqişələrə cəlb olunmanız ovqatınıza mənfi təsir göstərə bilər.

QIZ - Neçə müddətdən bəri daxili sıxıntılarınıza səbəb olan bəzi problemlərin həllinə işiq düşəcək. Qərarlarınızda qətiyyətli olun. Saat 13-16 arası istənilən riskli işdən uzaq olun.

TƏRƏZİ - Bu təqvim bürcünüz üçün əlamətdar olacaq. Ələlxüsus da fəaliyyətlə bağlı proseslərdə vəziyyət xeyrinizə dəyişəcək. Atacağınız hər bir addımı yalnız özünüz müəyyənləyəcəksiniz.

ƏQRƏB - İlk növbədə maliyyə məsələlərində uğurlarınız mümkündür. Bu səbəbdən də nəzərdə tutduğunuz bütün pul haqq-hesablarını həll etməyə çalışın. Qeybətdən və kindən uzaq olun.

OXATAN - Bütün vaxtınızı ailə-sevgi münasibətlərinə həsr edin. Digər insanlarla münasibətləri isə maksimum məhdudlaşdırın. Əks təqdirdə ovqatınız korlanma bilər. Uzaq səfərlərə çıxmayın.

OĞLAQ - Təzadlı vaxtdır. Proseslərin inkişafı gah müsbət, gah da mənfi istiqamətdə cərəyan edə bilər. Belə məqamlarda hadisələrə obyektiv qiymət verin. Yeganə dincliyiniz səfər və qonaqlıqlarda mümkündür.

SUTÖKƏN - Olduqca məhsuldar ərəfədir. Məhz bu amili nəzərə alıb qarşınıza qoyduğunuz planların icrasında aktivliyi əldən verməməlisiniz. Axsam maraqlı görüşlərdə iştirakınız mümkündür.

BALIQLAR - Hazırkı gərginliyinizi dəf etmək üçün üreyinizə yaxın dostlarınıza müraciət edin. Bu arada bəxtiniz daha çox ailə-sevgi münasibətlərində gətirə bilər. Ulduzlar pul da vəd edir.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Saçı dəsmalla qurutmaq ziyandır, çünki...

Saçları dəsmalla qurutmağa çalışmaq elektriklənmənin başlıca səbəblərindən biridir. Dəsmaldan istifadə etmənin məqsədi isə artıq suyu çəkməkdir. Duşdan sonra saç tellərindəki suyu xəfifcə sıxaraq aradan götürmək lazımdır. Saçların qarışmaması üçün onu hamamda və hamamdan sonra daraqla darmaq məsləhətdir. Elektriklənmənin qarşısını almağın ən yaxşı yollarından biri də durulanmayan saç kremindən istifadə etməkdir. Saç kremi isə saçlara dibdən uca doğru masajla tətbiq etmək lazımdır. Saçlarının yağlı və ağır görünməsini istəməyənlər bundan çox istifadə etməsələr. Quruma və qırılmalar saç uclarında başlayır. Bu səbəbdən də saç uclarına ekstra diqqət edilməlidir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Lisensiya N: B 114
SAYI: 4.750

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.